

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
M. WATHELET
fremsat den 26. november 2015¹

Sagerne C-613/13 P, C-609/13 P, C-625/13 P, C-636/13 P og C-644/13 P

Europa-Kommissionen
mod
Keramag Keramische Werke GmbH m.fl. (sag C-613/13 P)
og
Duravit AG m.fl.
mod
Europa-Kommissionen (sag C-609/13 P)
og
Villeroy & Boch AG
mod
Europa-Kommissionen (sag C-625/13 P)
og
Roca Sanitario SA
mod
Europa-Kommissionen (sag C-636/13 P)
og
Villeroy & Boch SAS
mod
Europa-Kommissionen (sag C-644/13 P)

»Appel — karteller — de belgiske, de tyske, de franske, de italienske, de nederlandske og de østrigske markeder for badeværelsesudstyr og -inventar — samordning af salgspriser og udveksling af følsomme forretningsoplysninger — uoverensstemmelser mellem Rettens parallelle domme — bøde — overtrædelsens grovhed — forbud mod forskelsbehandling«

1. I dette forslag til afgørelse vil jeg under ét behandle de appelsager², der er anlagt af 1) Europa-Kommissionen³ til prøvelse af Rettens dom Keramag Keramische Werke m.fl. mod Kommissionen (T-379/10 og T-381/10, EU:T:2013:457, herefter »Keramag-dommen«), 2) Duravit AG, Duravit SA og Duravit BeLux SPRL/BVBA⁴ til prøvelse af dom Duravit m.fl. mod Kommissionen (T-364/10, EU:T:2013:477, herefter »Duravit-dommen«), 3) Villeroy & Boch AG⁵, 4) Villeroy & Boch

1 — Originalsprog: fransk.

2 — Jf. punkt 5 i dette forslag til afgørelse.

3 — Sag Kommissionen mod Keramag Keramische Werke m.fl. (C-613/13 P).

4 — Herefter »Duravit m.fl.«. Der er tale om sag Duravit m.fl. mod Kommissionen (C-609/13 P).

5 — Sag Villeroy & Boch AG mod Kommissionen (C-625/13 P).

SAS⁶ til prøvelse af dom Villeroy & Boch Austria m.fl. mod Kommissionen (T-373/10, T-374/10, T-382/10 og T-402/10, EU:T:2013:455, herefter »Villeroy & Boch Austria-dommen«) og 5) Roca Sanitario SA⁷ til prøvelse af dom Roca Sanitario mod Kommissionen (T-408/10, EU:T:2013:440, herefter »Roca Sanitario-dommen«).

2. De nævnte domme vedrørte Kommissionens afgørelse K(2010) 4185 endelig af 23. juni 2010 om en procedure efter artikel 101 [TEUF] og artikel 53 i EØS-aftalen⁸ (sag COMP/39092 – Badeværelsesudstyr og -inventar).

3. Kommissionen pålagde i den anfægtede afgørelse bøder svarende til et samlet beløb på mere end 622 mio. EUR til 17 producenter af badeværelsesudstyr og -inventar som følge af deres deltagelse i en samlet og vedvarende overtrædelse af konkurrenceretten inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar. Disse virksomheder deltog ifølge Kommissionen regelmæssigt i konkurrencebegrænsende møder på forskellige tidspunkter i perioden fra den 16. oktober 1992 til den 9. november 2004 i følgende lande: Tyskland, Østrig, Belgien, Frankrig, Italien og Nederlandene. Kommissionen konkluderede, at disse virksomheder havde dannet et kartel ved at samordne de årlige prisstigninger og andre aspekter ved prisfastsættelsen og ved at videregive og udveksle følsomme forretningsoplysninger. De produkter, der var omfattet af denne overtrædelse, var ifølge Kommissionen vandhaner og armaturer, bruseafskærmninger og tilbehør samt keramiske artikler (herefter »de tre undergrupper af produkter«).

4. Rettens forskellige domme vedrørende den anfægtede afgørelse har givet anledning til ikke mindre end 14 appelsager ved Domstolen⁹.

5. Dette forslag til afgørelse er – efter Domstolens anmodning som nævnt i punkt 1 ovenfor – rettet mod to anbringender, der er centrale for 5 af disse 14 appelsager. Disse to anbringender fokuserer dels på modstridende vurderinger, som forekommer i nogle af Rettens domme¹⁰, dels på den korrekte udøvelse af Rettens fulde prøvelsesret¹¹. Det er dog også klart, at dette forslag til afgørelse vil kunne oplyse Domstolen i forbindelse med de øvrige appelsager, der vedrører tilsvarende problemer.

I – Sagernes baggrund og den anfægtede afgørelse

6. Sagernes baggrund er beskrevet i præmis 1-26 i Keramag-dommen, præmis 1-25 i Duravit-dommen, præmis 1-19 i Villeroy & Boch Austria-dommen og præmis 1-28 i Roca Sanitario-dommen. Den kan sammenfattes på følgende måde.

7. I den anfægtede afgørelse fastslog Kommissionen, at der var sket en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar.

6 — Sag Villeroy & Boch SAS mod Kommissionen (C-644/13 P).

7 — Sag Roca Sanitario mod Kommissionen (C-636/13 P).

8 — I dette forslag til afgørelse vil jeg kun henvise til artikel 101 TEUF.

9 — Sagerne C-604/13 P, C-609/13 P, C-611/13 P, C-613/13 P, C-614/13 P, C-618/13 P, C-619/13 P, C-625/13 P, C-626/13 P, C-636/13 P, C-637/13 P, C-638/13 P, C-642/13 P og C-644/13 P.

10 — Kommissionens første anbringendes andet, tredje og femte led samt Keramag m.fl.s andet anbringende i kontraappellen i sagen Kommissionen mod Keramag Keramische Werke m.fl. (C-613/13 P), det tredje anbringende i sagen Duravit m.fl. mod Kommissionen (C-609/13 P), det første anbringende og det andet anbringendes andet led i sagen Villeroy & Boch AG mod Kommissionen (C-625/13 P) og endelig det første og andet anbringende i sagen Villeroy & Boch SAS mod Kommissionen (C-644/13 P).

11 — Det andet anbringendes første led i sagen Roca Sanitario mod Kommissionen (C-636/13 P).

8. Den 15. juli 2004 oplyste Masco Corp. og dets datterselskaber, heriblandt Hansgrohe AG, der fremstiller vandhaner og armaturer, og Hüppe GmbH, der fremstiller bruseafskærmninger, Kommissionen om, at der forelå et kartel inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar, og anmodede om bødefritagelse¹² eller subsidiært nedsættelse af disse bøder. Den 2. marts 2005 vedtog Kommissionen en betinget afgørelse om bødefritagelse vedrørende Masco Corp.

9. Den 9. og den 10. november 2004 aflagde Kommissionen uanmeldte kontrolbesøg hos en række selskaber og nationale brancheforeninger med aktiviteter inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar. I perioden fra den 15. november 2005 til den 16. maj 2006 fremsendte Kommissionen anmodninger om oplysninger til flere af disse selskaber og foreninger. I perioden fra den 15. november 2004 til den 20. januar 2006 anmodede visse virksomheder om bødefritagelse eller bødenedsættelse.

10. Den 26. marts 2007 vedtog Kommissionen en klagepunktsmeddelelse (herefter »klagepunktsmeddelelsen«,) der blev sendt til flere virksomheder, heriblandt appellanterne i de foreliggende appelsager.

11. Fra den 12. til den 14. november 2007 blev der afholdt en høring, som disse appellanter deltog i.

12. Den 9. juli 2009 sendte Kommissionen en skriftlig sagsfremstilling til en række selskaber, heriblandt nogle af appellanterne i de foreliggende appelsager, hvori den gjorde dem opmærksom på visse beviser, som Kommissionen påtænkte at lægge til grund ved vedtagelsen af sin endelige afgørelse. Mellem den 19. juni 2009 og den 8. marts 2010 anmodede Kommissionen en række virksomheder om supplerende oplysninger.

13. Den 23. juni 2010 vedtog Kommissionen den anfægtede afgørelse.

14. Kommissionen støttede sig ved beregningen af den bøde, som hver virksomhed blev pålagt, til retningslinjerne for beregning af bøder efter artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning (EF) nr. 1/2003 (EUT 2006, C 210, s. 2, herefter »retningslinjerne af 2006«). Den fastsatte bødens grundbeløb og præciserede i denne forbindelse, at beregningen for hver virksomhed var baseret på virksomhedens afsætning i medlemsstaten, multipliceret med det antal år, hvor den havde deltaget i den fastslåede overtrædelse i hver medlemsstat og for hver undergruppe af produkter, således at der blev taget hensyn til, at nogle virksomheder kun udøvede virksomhed i visse medlemsstater eller vedrørende en (eller to) af de tre undergrupper af produkter.

A – Bøden til Keramag m.fl.

15. Med hensyn til overtrædelsens grovhed fastsatte Kommissionen koefficienten til 15% baseret på fire kriterier: virksomhedernes samlede markedsandel samt overtrædelsens art, geografiske omfang og implementering.

16. I tillæg til den multiplikationsfaktor, der vedrørte overtrædelsens varighed, besluttede Kommissionen at forhøje bødens grundbeløb med 15% for at afskrække de pågældende virksomheder fra at deltage i en hemmelig praksis som den, der var genstand for den anfægtede afgørelse.

12 — I henhold til Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 2002, C 45, s. 3, herefter »samarbejdsmeddelelsen af 2002«).

17. Efter at Kommissionen havde fastsat grundbeløbet, undersøgte den, om der forelå skærpende eller formildende omstændigheder, som kunne begrunde en justering af grundbeløbet. Kommissionen konstaterede, at der ikke forelå skærpende eller formildende omstændigheder, og efter anvendelse af omsætningsgrænsen på 10% pålagde den Keramag Keramische Werke GmbH m.fl. (herefter »Keramag m.fl.«) en bøde på 57 690 000 EUR (den anfægtede afgørelses artikel 2, stk. 7).

B – Bøden til Duravit m.fl.

18. Med hensyn til overtrædelsens grovhed fastsatte Kommissionen koefficienten til 15% baseret på fire kriterier: virksomhedernes samlede markedsandel samt overtrædelsens art, geografiske omfang og implementering. I tillæg til den multiplikationsfaktor, der vedrørte overtrædelsens varighed, besluttede Kommissionen at forhøje bødens grundbeløb med 15% for at afskrække de pågældende virksomheder fra at deltage i en hemmelig praksis som den, der var genstand for den anfægtede afgørelse.

19. Efter at Kommissionen havde fastsat grundbeløbet, konstaterede den, at der ikke forelå skærpende eller formildende omstændigheder, og efter anvendelse af omsætningsgrænsen på 10% pålagde den Duravit m.fl. en bøde på 29 266 325 EUR (den anfægtede afgørelses artikel 2).

C – Bøderne til Villeroy & Boch AG og Villeroy & Boch France

20. Kommissionen iværksatte i den anfægtede afgørelses artikel 1, stk. 1, sanktioner mod Villeroy & Boch AG for deltagelse i en samlet overtrædelse fra den 28. september 1994 til den 9. november 2004 og mod datterselskaberne Villeroy & Boch Austria GmbH (herefter »Villeroy & Boch Austria«), Villeroy & Boch Belgium og Villeroy & Boch SAS (herefter »Villeroy & Boch France«) for deltagelse i den samme overtrædelse i perioden fra den 12. oktober 1994 til den 9. november 2004.

21. I den anfægtede afgørelses artikel 2, stk. 8, pålagde Kommissionen bøder på 1) 54 436 347 EUR til Villeroy & Boch, 2) 6 083 604 EUR til Villeroy & Boch og Villeroy & Boch Austria in solidum, 3) 2 942 608 EUR til Villeroy & Boch og Villeroy & Boch Belgium in solidum og 4) 8 068 441 EUR til Villeroy & Boch og Villeroy & Boch France in solidum. Villeroy & Boch AG og dets datterselskaber blev således pålagt bøder for et samlet beløb på 71 531 000 EUR.

D – Bøden til Roca Sanitario

22. Kommissionen fastslog i den anfægtede afgørelses artikel 1, stk. 3, at Roca Sanitario og to berørte datterselskaber havde overtrådt artikel 101, stk. 1, TEUF ved at deltage i en vedvarende aftale eller samordnet praksis inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar i Frankrig og Østrig.

23. I den anfægtede afgørelses artikel 2 stk. 4, pålagde Kommissionen Roca Sanitario en bøde på 17 700 000 EUR in solidum med Laufen Austria og en bøde på 6 700 000 EUR in solidum med Roca France. Den pålagde desuden Laufen Austria en individuel bøde på 14 300 000 EUR for dette selskabs deltagelse i overtrædelsen i perioden forud for Roca Sanitarios overtagelse af Laufen-koncernen.

II – Retsforhandlingerne for Retten og de appellerede domme

A – Keramag m.fl.

24. Den 8. september 2010 anlagde Keramag m.fl. to annulationssøgsmål til prøvelse af den anfægtede afgørelse (sag T-379/10 og sag T-381/10). I sag T-379/10 blev der fremført syv anbringender og i sag T-381/10 ni anbringender.

25. Retten forkastede de fleste af disse anbringender, men tog Keramag m.fl.s tredje anbringendes første og tredje led i sag T-381/10 til følge¹³. Retten fandt, at Kommissionen fejlagtigt havde fastslået dels, at selskaberne Allia SAS og Produits Céramiques de Touraine SA (PCT) havde deltaget i overtrædelsen, dels, at selskabet Pozzi Ginori havde deltaget heri i perioden fra den 10. marts 1996 til den 14. september 2001, selv om der kun var ført tilstrækkeligt bevis for dette selskabs deltagelse for perioden fra den 14. maj 1996 til den 9. marts 2001. Retten annullerede derfor den pågældende del af den anfægtede afgørelses artikel 1, stk. 1, nr. 6).

26. Med hensyn til bødenedsættelsen annullerede Retten – under hensyntagen til den delvise tiltrædelse af Keramag m.fl.s tredje anbringende – den anfægtede afgørelses artikel 2, stk. 7, »for så vidt som den samlede bøde, som er blevet pålagt [...], overstiger 50 580 701 EUR« (domskonklusionens punkt 2), hvilket svarede til en nedsættelse på 7 109 299 EUR.

B – Duravit m.fl.

27. Den 2. september 2010 anlagde Duravit m.fl. et annulationssøgsmål til prøvelse af den anfægtede afgørelse støttet på ni anbringender. Formålet med de seks første anbringender var at få annulleret den anfægtede afgørelse. Det første anbringende vedrørte en tilsidesættelse af kravene vedrørende beviser for overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF, det andet vedrørte dels en tilsidesættelse af Duravit m.fl.s ret til forsvar, dels et urigtigt skøn vedrørende Duravit m.fl.s påståede deltagelse i et kartel vedrørende en række produkter inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar, det tredje vedrørte et urigtigt skøn vedrørende Duravit m.fl.s påståede deltagelse i en overtrædelse af konkurrencereglerne inden for sektoren for keramiske artikler i Tyskland, det fjerde vedrørte et urigtigt skøn vedrørende Duravit m.fl.s påståede deltagelse i en samordning af priser i Belgien og Frankrig, det femte vedrørte et urigtigt skøn vedrørende den pågældende adfærds kvalificering som en samlet og vedvarende overtrædelse, og det sjette vedrørte en tilsidesættelse af retten til at blive hørt som følge af den administrative procedures varighed regnet fra afhøringen af Duravit m.fl. til vedtagelsen af den anfægtede afgørelse.

28. Sagsøgerne gjorde med det syvende anbringende gældende, at bestemmelserne i artikel 23, stk. 2 og 3, i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 og 82 (EFT 2003, L 1, s. 1) og i retningslinjerne af 2006 var ulovlige, og fremsatte to ulovlighedsindsigelse.

29. Det ottende og det niende anbringende havde til formål at opnå en nedsættelse af bødebeløbet. Sagsøgerne gjorde med det ottende anbringende gældende, at der ved fastsættelsen af bødens grundbeløb ikke blev taget hensyn til, at deres deltagelse i den fastslåede overtrædelse var mindre grov end de andre deltageres, og med det niende anbringende, at den endelige bøde, som de blev pålagt, efter anvendelse af omsætningsgrænsen på 10% var uforholdsmæssig.

30. Retten fandt i Duravit-dommens præmis 339, at Kommissionen foretog et urigtigt skøn, da den fastslog, at Duravit m.fl. havde deltaget i den fastslåede overtrædelse på Italiens, Østrigs og Nederlandenes områder. I dommens præmis 352-357 tog Retten derfor i et vist omfang den principale påstand om delvis annulation af den anfægtede afgørelse til følge.

31. Hvad angår den subsidiære påstand om nedsættelse af den bøde, som Duravit m.fl. var blevet pålagt, forkastede Retten for det første – i dommens præmis 376 og 384 – de anbringender, hvormed Duravit m.fl. gjorde gældende, at bødens grundbeløb blev beregning efter en metode, der ikke var i overensstemmelse med ligebehandlingsprincippet og princippet om personligt strafansvar, og at det endelige bødebeløb, der blev pålagt, var uforholdsmæssigt og diskriminerende.

13 — De syv anbringender, der var gjort gældende i sag T-379/10, svarede i det væsentlige til de fem første anbringender og det ottende og det niende anbringende i sag T-381/10, og Retten valgte at følge den nummerering, der var angivet i den sidstnævnte sag.

32. For det andet fastslog Retten i Duravit-dommens præmis 385 og 386, at det ikke var berettiget at nedsætte den bøde på 29 266 325 EUR, som Duravit m.fl. var blevet pålagt, inden for rammerne af den fulde prøvelsesret, og at dette beløb udgjorde en passende sanktion i betragtning af den pågældende overtrædelses varighed og grovhed.

C – Villeroy & Boch AG

33. Den 8. september 2010 anlagde Villeroy & Boch AG sag ved Retten med påstand om annulation af den anfægtede afgørelse, for så vidt som den angik dette selskab, eller subsidiært nedsættelse af den bøde, der var pålagt selskabet (sag T-374/10).

34. Selskabet gjorde gældende, at Kommissionen fejlagtigt havde kvalificeret den fastslåede overtrædelse som en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, og subsidiært, at Kommissionen i denne forbindelse havde tilsidesat begrundelsespligten, eftersom den ikke havde afgrænset de berørte markeder tilstrækkeligt. Villeroy & Boch AG gjorde ligeledes gældende, at selskabet ikke havde begået nogen overtrædelse i Tyskland for de tre undergrupper af produkter.

35. Villeroy & Boch AG anførte ligeledes, at selskabet ikke kunne drages til ansvar for datterselskabet Ucosan BV's konkurrencebegrænsende adfærd, eftersom Ucosan BV havde handlet selvstændigt på markedet. Selskabet pegede i denne forbindelse på, at den stiftende direktør for Ucosan BV ved kontrakt var blevet pålagt det endelige ansvar for driften, og at han var eneansvarlig for markedsføring og salg.

36. Ifølge Villeroy & Boch AG fastslog Kommissionen fejlagtigt, at selskabet havde deltaget i et kartel på det østrigske marked. Villeroy & Boch AG kunne som moderselskab ikke drages til ansvar for den overtrædelse, der var begået af Villeroy & Boch Austria, da det ifølge EU's retspraksis strider mod princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel, og mod uskyldsformodningen at pålægge et moderselskab ansvaret for dets helejede datterselskabs konkurrencebegrænsende adfærd. Villeroy & Boch AG gjorde i øvrigt gældende, at der ikke var ført bevis for nogen overtrædelse i Østrig.

37. Villeroy & Boch AG mente endelig ikke, at der forelå en overtrædelse i Frankrig, Belgien og Italien, og anfægtede den solidariske hæftelse for bøderne.

38. Kommissionen havde efter Rettens opfattelse ikke godtgjort, at Villeroy & Boch AG havde deltaget i den nævnte samlede overtrædelse forud for den 12. oktober 1994 (jf. Villeroy & Boch Austria-dommens præmis 321). Det førte til delvis annulation af den anfægtede afgørelses artikel 1, stk. 1, hvilket dog ikke fik konsekvenser for beregningen af den bøde, som Villeroy & Boch AG blev pålagt i denne afgørelses artikel 2, stk. 8. Retten bemærkede således, at Kommissionen under alle omstændigheder kun havde taget hensyn til Villeroy & Boch AG's deltagelse i en overtrædelse fra og med den 12. oktober 1994 i forbindelse med denne beregning.

D – Villeroy & Boch France

39. Den 8. september 2010 anlagde Villeroy & Boch France sag ved Retten med påstand om annulation af den anfægtede afgørelse, for så vidt som den angik dette selskab, eller subsidiært nedsættelse af den bøde, der var pålagt selskabet (sag T-382/10). Retten frifandt Kommissionen i det hele.

E – Roca Sanitario

40. Den 8. september 2010 anlagde Roca Sanitario sag ved Retten med påstand om annullation af den anfægtede afgørelse, for så vidt som den angik dette selskab, eller subsidiært nedsættelse af den bøde, der var pålagt selskabet.

41. Roca Sanitario fremførte i det væsentlige seks anbringender til støtte for sin påstand om delvis annullation af denne afgørelse. Det første, det andet og det femte anbringende vedrørte den omstændighed, at Roca Sanitario blev draget til ansvar for den konkurrencebegrænsende adfærd, som dets datterselskaber var blevet foreholdt. Det femte anbringende omhandlede nærmere bestemt fastsættelsen af den periode, hvor Roca Sanitario kunne holdes ansvarlig for Laufen Austrias handlinger. Det tredje anbringende vedrørte en tilsidesættelse af retten til forsvar. Det fjerde anbringende vedrørte beregningen af den bøde, der blev pålagt Roca Sanitario og Laufen Austria in solidum. Det sjette anbringende vedrørte en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet ved fastsættelsen af bødernes grundbeløb.

42. Roca Sanitario fremsatte desuden to argumenter til støtte for sin subsidiære påstand om bødenedsættelse. Det første argument vedrørte den omstændighed, at den overtrædelse, som selskabet blev draget til ansvar for, var mindre grov end den, der var begået af andre deltagere i kartellet. Med det andet argument nedlagde Roca Sanitario påstand om at måtte nyde godt af enhver bødenedsættelse, som Retten i givet fald indrømmede dets datterselskaber i de parallelle søgsmål, som de havde anlagt.

43. Retten nedsatte i sin dom i Roca France-sagen den bøde, som Roca France og Roca Sanitario var blevet pålagt in solidum, idet Kommissionen havde begået en fejl ved vurderingen af de beviser, som Roca France havde fremlagt i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse, og tiltrådte derfor det andet argument, som Roca Sanitario havde fremsat til støtte for sin subsidiære påstand. Retten nedsatte som følge heraf den bøde, som Roca Sanitario var blevet pålagt in solidum med Roca France, med 6%, dvs. med 402 000 EUR. Den frifandt i øvrigt Kommissionen.

III – Appellerne

44. Samtlige parter afgav mundtlige indlæg i retsmødet den 10. september 2015.

A – Sagen Kommissionen mod Keramag Keramische Werke m.fl.

1. Appellen: udelukkende det første anbringendes andet, tredje og femte led

a) Det første anbringendes andet led (Retten behandlede ikke Roca Frances anmodning om bødenedsættelse)

i) Kort sammenfatning af parternes argumenter

45. *Kommissionen* har anført, at Retten efter fejlagtigt at have fastslået, at den erklæring, som American Standard Inc. (herefter »Ideal Standard«) afgav i forbindelse med sin anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen af 2002, skulle understøttes af andet bevismateriale, med urette undlod at undersøge den erklæring, som Roca France afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse, og – selv om den undersøgte erklæringen i andre domme, som blev afsagt samme dag, af de samme dommere og vedrørende det samme kartel – uden begrundelse afviste at tillægge denne erklæring nogen bevisværdi i forhold til Ideal Standards erklæring alene med henvisning til den passage i den anfægtede afgørelse, hvori Roca Frances svar på klagepunktsmeddelelsen sammenfattes.

46. *Keramag m.fl.* har derimod i almindelighed anført, at i) Kommissionen ikke tager hensyn til den retslige prøvelses karakter, når den lægger til grund, at Retten ikke kan drage forskellige konklusioner i forskellige sager, for så vidt som de fremsatte argumenter og de fremlagte beviser er forskellige, ii) Kommissionen henviser til beviser, som ikke kan godtages, og som ikke er blevet tilført sagsakterne og derfor ikke kan påberåbes over for selskaberne, iii) Kommissionen har gengivet beviserne i sagen urigtigt ved at påstå, at dommene i de parallelle sager vedrører de samme beviser, selv om de beviser, som Kommissionen har påberåbt sig, ikke indgik i akterne i den omhandlede sag, og iv) Kommissionen har ved at anmode om, at Domstolen ophæver Rettens dom, og ved at lægge beviser til grund, der er fremlagt i andre sager, reelt anmodet om, at Domstolen tilsidesætter *Keramag m.fl.s* ret til forsvar.

47. Hvad nærmere angår det andet led har *Keramag m.fl.* anført, at det ikke påhvilede Retten at undersøge den erklæring, som *Roca France* afgav under samarbejdsproceduren, da Kommissionen ikke havde tilført denne akt til sagen. Hvad angår *Roca Frances* svar på klagepunktsmeddelelsen begik Retten ikke nogen fejl ved at tage udgangspunkt i de relevante afsnit i den anfægtede afgørelse. Der forelå endelig ikke urigtig gengivelse af beviser i det foreliggende tilfælde, eftersom der var tale om forskellige beviser, som blev drøftet på forskellige måder i forskellige sager.

ii) Bedømmelse

48. Jeg vil indledningsvis i lighed med Kommissionen påpege, at der er en grundlæggende uoverensstemmelse mellem *Keramag*-dommen og de tre andre domme om den samme afgørelse, der er afsagt den samme dag og af de samme dommere, og som vedrører de samme faktiske omstændigheder og de samme beviser.

49. I *Keramag*-dommen undlod Retten at undersøge den erklæring, som *Roca France* afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse, og afviste dermed at tillægge denne erklæring nogen bevisværdi i forhold til *Ideal Standards* erklæring, men i *Villeroy & Boch Austria*-, *Duravit*- og *Roca*-dommen anlagde den en anden tilgang:

- I *Villeroy & Boch Austria*-dommen fastslog Retten således, at der var ført tilstrækkeligt bevis for de konkurrencebegrænsende drøftelser, der fandt sted på mødet i *Association française des industries de céramique sanitaire* (den franske brancheorganisation for sanitetsartikler af keramik, herefter »AFICS«) den 25. februar 2004. Den baserede sig i denne forbindelse på de to anmodninger om bødenedsættelse, der var indgivet af *Ideal Standard* og *Roca France*, og som gensidigt understøttede hinanden, og på sin egen retspraksis, hvorefter en anmodning om bødenedsættelse kunne understøttes af en anden anmodning om bødenedsættelse¹⁴.
- I *Duravit*-dommen kom Retten frem til den samme konklusion.
- I *Roca*-dommen indrømmede Retten *Roca France* en bødenedsættelse på 6%, fordi selskabet havde tilført en betydelig merværdi ved at påvise, at der var foregået konkurrencebegrænsende drøftelser på mødet i AFICS den 25. februar 2004, dvs. den del af overtrædelsen, der også er tale om i den foreliggende appelsag¹⁵.

14 — Erklæringer skal ikke nødvendigvis understøttes af samtidig dokumentation for de faktiske omstændigheder. En række erklæringer kan være troværdige, hvis de gensidigt understøtter hinanden. Jf. herved domme *Lögstör Rör mod Kommissionen* (T-16/99, EU:T:2002:72, præmis 45-47), *Bolloré m.fl. mod Kommissionen* (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 og T-136/02, EU:T:2007:115, præmis 168) og *Polimeri Europa mod Kommissionen* (T-59/07, EU:T:2011:361, præmis 55). Det kan være tilstrækkeligt, at en erklæring, der afgives i forbindelse med en anmodning om bødenedsættelse, understøttes af en anden erklæring, hvis denne er afgivet uafhængigt, og »hovedlinjerne« stemmer overens. Jf. herved dom *Total Raffinage Marketing mod Kommissionen* (T-566/08, EU:T:2013:423, præmis 74) (stadfæstet ved dom *Total Marketing Services mod Kommissionen*, C-634/13 P, EU:C:2015:614).

15 — Dom *Roca mod Kommissionen* (T-412/10, EU:T:2013:444, præmis 198 og 239, herefter »Roca-dommen«). Den samme dag afsagde Retten ligeledes en dom, hvori den bestemte, at denne nedsættelse også skulle omfatte *Roca Frances* moderselskab (dom *Roca Sanitario mod Kommissionen*, T-408/10, EU:T:2013:440, præmis 213).

50. Jeg vil nu se nærmere på Kommissionens to argumenter.

– *Det første argument: Rettens manglende hensyntagen til den erklæring, som Roca France afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse Gennemgang af retspraksis*

51. Der bør i denne sammenhæng mindes om, at en appellant kan gøre gældende, at Retten har tilsidesat retsreglerne og de almindelige retsgrundsætninger vedrørende bevisbyrden eller de processuelle regler vedrørende beviser¹⁶.

52. Desuden skal Rettens dom være tilstrækkeligt begrundet, således at den kan prøves på ny af Domstolen¹⁷.

53. Hertil kommer, at »spørgsmålet om, hvorvidt begrundelsen for en dom afsagt af Retten er selvmodsigende eller utilstrækkelig, er et retsspørgsmål, der kan rejses under en appelsag«¹⁸.

54. Et anbringende støttet på en ufuldstændig gennemgang af de faktiske omstændigheder kan ligeledes antages til realitetsbehandling under appellen¹⁹, og spørgsmålet om, hvorvidt Retten har fejlfortolket den anfægtede retsakt ved at læse noget heri, som ikke findes der, eller ved at citere den forkert, er ligeledes et retsspørgsmål. Retten gør sig i så fald skyldig i urigtig retsanvendelse, hvis den sætter sin egen begrundelse i stedet for begrundelsen i denne retsakt²⁰.

55. I dom Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, EU:C:2004:6, præmis 381-385) fastslog Domstolen eksempelvis, at »Retten fandt, at der ved beregningen af bøderne, som Ciments français var blevet pålagt, skulle ses bort fra omsætningen i dette selskabs spanske og græske datterselskaber, fordi det var blevet bevist, at selskabet endnu ikke kontrollerede dem på det tidspunkt, da det gjorde sig skyldig i de handlinger, der udgør overtrædelsen. Retten anerkendte i øvrigt, at Ciments français i 1990 var ophørt med enhver form for ulovlig adfærd. [...] Det fremgår imidlertid af cementbeslutningen selv, at Ciments français havde overtaget kontrollen med CCB i 1990, dvs. samme år, hvor virksomheden havde overtaget kontrollen med sine spanske og græske datterselskaber. [...] [...] Retten [har] dermed begået en åbenbar fejl, der kunne opdages ved læsningen af et dokument som cementbeslutningen, der fra begyndelsen naturligvis havde en central placering i forhandlingerne« (min fremhævelse).

16 — Jf. på det konkurrenceretlige område bl.a. domme Hüls mod Kommissionen (C-199/92 P, EU:C:1999:358, præmis 64 og 65) eller Technische Unie mod Kommissionen (C-113/04 P, EU:C:2006:593, præmis 111-113 og 161). Jf. generelt dom Kommissionen mod Brazzelli Lualdi m.fl. (C-136/92 P, EU:C:1994:211, præmis 66 og 81), kendelser San Marco mod Kommissionen (C-19/95 P, EU:C:1996:331, præmis 39) og AIUFFASS og AKT mod Kommissionen (C-55/97 P, EU:C:1997:465, præmis 25) samt domme Somaco mod Kommissionen (C-401/96 P, EU:C:1998:208, præmis 54) og Schröder m.fl. mod Kommissionen (C-221/97 P, EU:C:1998:597, præmis 22-24).

17 — Dom Rådet mod de Nil og Impens (C-259/96 P, EU:C:1998:224, præmis 32).

18 — Dom Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen (C-105/04 P, EU:C:2006:592, præmis 71). Jf. også domme Baustahlgewebe mod Kommissionen (C-185/95 P, EU:C:1998:608, præmis 25), Somaco mod Kommissionen (C-401/96 P, EU:C:1998:208, præmis 53), Cubero Vermurie mod Kommissionen (C-446/00 P, EU:C:2001:703, præmis 20), EIB mod Hautem (C-449/99 P, EU:C:2001:502, præmis 45), Aristrain mod Kommissionen (C-196/99 P, EU:C:2003:529, præmis 40 og 41) og Technische Glaswerke Ilmenau mod Kommissionen (C-404/04 P, EU:C:2007:6, præmis 90). Jf. vedrørende ophævelse som følge af manglende begrundelse f.eks. domme Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 428), Belgien mod Kommissionen (C-197/99 P, EU:C:2003:444, præmis 130) og International Power m.fl. mod NALOO (C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P og C-180/01 P, EU:C:2003:534, præmis 121).

19 — Jf. i denne retning og analogt domme Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 392-405), og Chassagne mod Kommissionen (T-253/06 P, EU:T:2008:386, præmis 57) samt Michail mod Kommissionen (T-50/08 P, EU:T:2009:457, præmis 50).

20 — Jf. herved dom DIR International Film m.fl. mod Kommissionen (C-164/98 P, EU:C:2000:48, præmis 43-48). Jf. vedrørende sager, hvor Retten fejlfortolkede den anfægtede retsakt, også dom Belgien mod Kommissionen (C-197/99 P, EU:C:2003:444, præmis 58-67) og International Power m.fl. mod NALOO (C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P og C-180/01 P, EU:C:2003:534, præmis 156).

56. I dom PKK og KNK mod Rådet (C-229/05 P, EU:C:2007:32, præmis 37-54) fastslog Domstolen desuden, at »[d]et følger heraf, at konstateringen, at »PKK's kongres ifølge [Osman] Ocalans vidneudsagn, der er fremlagt som bilag til stævningen, [...] erklærede PKK for opløst«, i præmis 35 i den appellerede kendelse, ikke er korrekt og er i strid med ordlyden af den erklæring fra Osman Ocalan, som konstateringen refererer til. [...] Tilsvarende er udtalelsen i den appellerede kendelses præmis 37 om, at »[s]agsøgerne [...] i stedet for at godtgøre, at [Osman] Ocalan har handleevne til at repræsentere PKK, tværtimod [har] hævdet, at PKK ikke længere eksisterer«, *heller ikke i overensstemmelse med de beviser, som Retten rådede over. [...] Den fastlæggelse af de faktiske omstændigheder, som fremgår af præmis 35 og 37 i den appellerede kendelse, er dermed ikke korrekt, og den udgør en urigtig gengivelse af de beviser, som var til rådighed for Retten*. Heraf følger, at det fjerde anbringende kan tiltrædes« (min fremhævelse).

57. I dom Industrias Químicas del Vallés mod Kommissionen (C-326/05 P, EU:C:2007:443, præmis 60-69) konkluderede Domstolen endvidere, at »[d]et må [...] fastslås, at de konstateringer af de faktiske omstændigheder, som er indeholdt i den appellerede doms præmis 94-104, og hvorefter Kommissionen ikke havde ændret holdning vedrørende spørgsmålet, om det var nødvendigt, at sagsøgeren fremlagde en »fuldstændig aktmappe« til støtte for sin ansøgning om registrering af metalaxyl, er fejlagtige og en urigtig gengivelse af de beviser, som blev fremlagt for Retten«.

58. Generaladvokat Mischo²¹ har endelig påpeget, at »[d]et fremgår af fast praksis, at man principielt ikke under en appelsag kan rejse tvivl om faktum, som det er fastslået af Retten. Dette princip indrømmer imidlertid adgang til undtagelser, hvor Rettens konstatering er behæftet med et åbenbart urigtigt skøn. *Dette er navnlig tilfældet, når Rettens konstatering af faktum modsiges af sagens akter*« (min fremhævelse).

Analyse

59. Det er efter min opfattelse hensigtsmæssigt at indlede analysen med at citere præmis 112-121 i Keramag-dommen fuldt ud, eftersom disse præmisser indeholder Rettens bemærkninger om den overtrædelse, der blev begået inden for rammerne af AFICS.

»112 Det skal herved bemærkes, at det fremgår af tabel D i 1223. betragtning til den anfægtede afgørelse, at Kommissionen lagde til grund, at PCT og Allia reelt havde deltaget i den overtrædelse, der var konstateret på det franske marked, i otte måneder svarende til perioden fra den 25. februar til den 9. november 2004, baseret på deres tilstedeværelse på mødet i AFICS den 25. februar 2004.

113 Det fremgår i øvrigt af 556. og 590. betragtning til den anfægtede afgørelse, at Kommissionen baserede sin konklusion om, at producenterne af keramiske artikler samordnede deres minimumspriser for lavprisprodukter på mødet i AFICS den 25. februar 2004, på fire beviser, nemlig 1) Duravits svar på klagepunktsmeddelelsen (584. betragtning til den anfægtede afgørelse), 2) Ideal Standards anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen af 2002 (583. betragtning til den anfægtede afgørelse), 3) en tabel, som Ideal Standard knyttede som bilag til sin anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen af 2002 (588. betragtning til den anfægtede afgørelse), og 4) [Roca Frances] anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen af 2002 (556. betragtning til den anfægtede afgørelse).

114 Disse beviser skal hver især undersøges i lyset af den retspraksis, der er beskrevet i præmis 95-108 ovenfor, for bl.a. at vurdere deres bevisværdi.

21 — Jf. hans forslag til afgørelse IPK mod Kommissionen (C-433/97 P, EU:C:1999:133, punkt 36). Han har henvist til dom Kommissionen mod Brazzelli Lualdi m.fl. (C-136/92 P, EU:C:1994:211).

- 115 Hvad for det første angår den erklæring, som Duravit afgav i sit svar på klagepunktsmeddelelsen, og hvori selskabet bekræftede, at man havde drøftet mindstepriser på mødet i AFICS den 25. februar 2004, skal det bemærkes, at denne erklæring ikke blev meddelt sagsøgerne under den administrative procedure, hvilket Kommissionen bekræftede i svaret på et spørgsmål, som Retten stillede under retsmødet. Det må i øvrigt konstateres, at denne erklæring ikke er nævnt i den skriftlige sagsfremstilling af 9. juni 2009, der blev sendt til sagsøgerne.
- 116 Ifølge retspraksis kan de oplysninger, der er indeholdt i et dokument, imidlertid ikke anvendes under sagen, hvis dette dokument ikke er blevet meddelt den berørte virksomhed, uanset at Kommissionen har brugt det som grundlag for sine konklusioner (jf. i denne retning dom [...] AKZO mod Kommissionen, C-62/86, [EU:C:1991:286,] præmis 21). Det følger heraf, at dette dokument ikke kan tillades ført som bevis i den pågældende sag (jf. i denne retning dom [...] AEG-Telefunken mod Kommissionen, 107/82, [EU:C:1983:293,] præmis 27). [Duravit m.fl.s] erklæring er derfor ikke et bevis, der kan påberåbes over for sagsøgerne.
- 117 Hvad for det andet angår de erklæringer, som Ideal Standard afgav i forbindelse med sin anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen af 2002, skal det bemærkes, at ifølge den retspraksis, der er nævnt i præmis 105 ovenfor, kan en erklæring fra en virksomhed, der beskyldes for at have deltaget i et kartel, hvis rigtighed bestrides af flere andre anklagede virksomheder, ikke uden støtte i andre beviser betragtes som et tilstrækkeligt bevis for, at der er begået en overtrædelse.
- 118 Det fremgår i det foreliggende tilfælde af den anfægtede afgørelse, at Ideal Standards erklæringer om mødet i AFICS den 25. februar 2004 var blevet bestridt. I 585. betragtning til den anfægtede afgørelse har Kommissionen således anført, at Villeroy & Boch og Allia ikke fandt det godtgjort, at der var sket samordning af minimumspriser, bl.a. i forbindelse med det nævnte møde. Det må som følge heraf fastslås, at Ideal Standards erklæringer ikke i sig selv udgør et tilstrækkeligt bevis for, at de drøftelser, der fandt sted på dette møde, var af konkurrencebegrænsende karakter.
- 119 Hvad for det tredje angår den tabel, som Ideal Standard knyttede som bilag til sin anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen af 2002, bemærker Retten, at den består af fire kolonner med følgende overskrifter: »mini«, »maxi«, »IS« og »Porcher«. IS er en forkortelse for Ideal Standard, og Porcher er et registreret varemærke, der ejes af Ideal Standard. Denne tabel er imidlertid ikke dateret, og det fremgår ikke, at den har forbindelse til mødet i AFICS den 25. februar 2004 eller til konkurrencebegrænsende drøftelser. Der angives således ingen navne på konkurrenter eller minimums- eller maksimumspriser, som skulle anvendes af disse konkurrenter, i tabellen. Det kan derfor ikke med rette påstås, som Kommissionen gør i svarskriftet, at denne tabel er et dokumentbevis, som bekræfter, at der blev fastsat priser på det nævnte møde, hvilket fremgår af de erklæringer, som Ideal Standard afgav i forbindelse med sin anmodning i medfør af den nævnte meddelelse.
- 120 Hvad for det fjerde angår [Roca Frances] anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen af 2002 skal det bemærkes, at Kommissionen selv i 586. betragtning til den anfægtede afgørelse har oplyst, at selv om Roca [France] i denne anmodning generelt bekræfter, at der blev udvekslet minimumspriser inden for AFICS i perioden fra 2002 til 2004, har selskabet navnlig med hensyn til mødet i AFICS den 25. februar 2004 anført, at Ideal Standards beskrivelse af samordningen af minimumspriser på dette møde ikke er blevet bekræftet af andre virksomheder, som har indgivet en anmodning i medfør af den nævnte meddelelse. Det må derfor konstateres, at Kommissionen i mangel af understøttende beviser ikke kunne påvise, at der var iværksat en samordning af minimumspriser på det nævnte møde, med støtte i de erklæringer, som Roca [France] afgav i forbindelse med sin anmodning i medfør af denne meddelelse.

121 Sagsøgerne har på baggrund af det ovenfor anførte med rette foreholdt Kommissionen at have konkluderet, at Allia og PCT deltog i konkurrencebegrænsende aktiviteter på mødet i AFICS den 25. februar 2004. Det tredje anbringendes første led må derfor tiltrædes.«

60. I punkt 1 i Keramag-dommens konklusion annullerede Retten den anfægtede afgørelses artikel 1, stk. 1, nr. 6), for så vidt som Kommissionen deri fastslår, at Allia SAS og PCT har deltaget i en overtrædelse vedrørende et kartel på det franske marked i perioden fra den 25. februar 2004 til den 9. november 2004. Selv om Allia SAS og PCT ikke er nævnt udtrykkeligt i konklusionens punkt 2, nedsættes bøden i overensstemmelse med Keramag-dommens præmis 326²².

61. Det fremgår ikke klart af i de præmisser i Keramag-dommen, der er citeret ovenfor, hvorfor Retten undlod at tage hensyn til den erklæring, som Roca France afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse.

62. Efter min (og Kommissionens) opfattelse fandt Retten det formentlig tilstrækkeligt at henvise til 586. betragtning til den anfægtede afgørelse, der sammenfatter Roca Frances svar på klagepunktsmeddelelsen²³, frem for at tage hensyn til den erklæring, som Roca France afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse.

63. Roca Frances svar på klagepunktsmeddelelsen indgår imidlertid ikke i sagsakterne. Det skal derfor klarlægges, om Retten kunne annullere en del af den anfægtede afgørelse med støtte i et dokument, der ikke indgår i sagsakterne.

64. Efter fast retspraksis har »Domstolen [...] ikke kompetence til at fastlægge de faktiske omstændigheder og i princippet heller ikke til at bedømme de beviser, Retten har lagt til grund ved fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder. Når disse beviser er blevet forskriftsmæssigt tilvejebragt, og de almindelige retsgrundsætninger og de processuelle regler om bevisbyrde og bevisførelse er blevet overholdt, er det alene Retten, der har kompetence til at afgøre, hvilken bevisværdi der skal tillægges de oplysninger, den har fået forelagt«²⁴. Rettens vurdering heraf udgør derfor ikke »et retsspørgsmål, der som sådant er undergivet Domstolens prøvelsesret, medmindre oplysningerne er gengivet forkert«²⁵.

65. Det fremgår dog også af retspraksis, at det »i medfør af procesreglementets bestemmelser om bevisoptagelse påhviler Unionens retsinstanser at tage stilling til, om fremlæggelse af et dokument er nødvendig under hensyn til sagens faktiske omstændigheder. For så vidt angår Retten fremgår det af [procesreglementet], at anmodning om fremlæggelse af dokumenter er en af de foranstaltninger til bevisoptagelse, Retten kan træffe bestemmelse om når som helst under sagens behandling«²⁶.

22 — «Hvad for det andet angår artikel 2, stk. 7, i den anfægtede afgørelse må artikel 2, stk. 7, litra d) og e), under hensyn til konklusionen i præmis 325 [i denne dom] annulleres, for så vidt som der pålægges Allia og Sanitec Europa en bøde på 4 579 610 EUR in solidum og PCT, Allia og Sanitec Europe en bøde på 2 529 689 EUR in solidum. Den samlede bøde på 57 690 000 EUR, der pålægges sagsøgerne i artikel 2, stk. 7, i den anfægtede afgørelse, må annulleres, for så vidt som den overstiger 50 580 701 EUR (dvs. 57 690 000 EUR – 4 579 610 EUR – 2 529 689 EUR).«

23 — Det fremgår også af denne betragtning, at Roca France har bekræftet »udvekslingerne af minimumspriser i AFICS«, og at Roca France »søger at diskreditere Ideal Standards understøttende erklæring« (Kommissionens appelskrift, fodnote 20).

24 — Jf. bl.a. dom Baustahlgewebe mod Kommissionen (C-185/95 P, EU:C:1998:608, præmis 24). Jf. også dom Kommissionen mod Brazzelli Lualdi m.fl. (C-136/92 P, EU:C:1994:211, præmis 66), kendelse San Marco mod Kommissionen (C-19/95 P, EU:C:1996:331, præmis 40), dom Blackspur DIY m.fl. mod Rådet og Kommissionen (C-362/95 P, EU:C:1997:401, præmis 29) og generaladvokat Légers forslag til afgørelse Baustahlgewebe mod Kommissionen (C-185/95 P, EU:C:1998:37, punkt 105).

25 — Jf. bl.a. domme New Holland Ford mod Kommissionen (C-8/95 P, EU:C:1998:257, præmis 26) og Glencore og Compagnie Continentale mod Kommissionen (C-24/01 P og C-25/01 P, EU:C:2002:642, præmis 65).

26 — Dom Corus UK mod Kommissionen (C-199/99 P, EU:C:2003:531, præmis 67). Jf. også domme Kommissionen mod ICI (C-286/95 P, EU:C:2000:188, præmis 49 og 50), Salzgitter mod Kommissionen (C-182/99 P, EU:C:2003:526, præmis 41), Aristrain mod Kommissionen (C-196/99 P, EU:C:2003:529, præmis 67) og Ensidesa mod Kommissionen (C-198/99 P, EU:C:2003:530, præmis 28).

66. Det fremgår endvidere af retspraksis²⁷, at »det tilkommer Retten alene at bedømme, om det er nødvendigt at supplere bevismaterialet i de sager, der forelægges til afgørelse, og at det henhører under dens frie skøn at vurdere bevismaterialets af dokumenterne i sagen. Domstolen har [...] ikke nogen prøvelsesret under appelsagen vedrørende denne vurdering, *medmindre de beviser, som er fremlagt for Retten, er gengivet forkert, eller det fremgår af de fremlagte dokumenter, at Rettens konstateringer er materielt urigtige*« (min fremhævelse).

67. Som det mange gange er blevet fastslået i retspraksis, »er Rettens vurdering af de beviser, der er blevet fremlagt for den, ikke – medmindre de er gengivet forkert – et retsspørgsmål, der er undergivet Domstolens prøvelsesret i forbindelse med en appel«²⁸, og »Domstolen har således ikke kompetence til at fastlægge de faktiske omstændigheder og i princippet heller ikke til at bedømme de beviser, Retten har lagt til grund ved fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder«. Når disse beviser er blevet forskriftsmæssigt tilvejebragt, og de almindelige retsgrundsætninger og de processuelle regler om bevisbyrde og bevisførelse er blevet overholdt, er det alene Retten, der har kompetence til at afgøre, hvilken bevisværdi der skal tillægges de oplysninger, den har fået forelagt. Rettens vurdering heraf udgør derfor ikke et retsspørgsmål, der som sådant er undergivet Domstolens prøvelsesret, medmindre oplysningerne er gengivet urigtigt«²⁹.

68. Domstolens prøvelsesret med hensyn til Rettens faktiske konstateringer omfatter kun »spørgsmålet, om det fremgår af sagens akter, at disse konstateringer er indholdsmæssigt urigtige, om beviserne er gengivet forkert, den retlige kvalifikation af beviserne, samt om reglerne om bevisbyrde og bevisførelse er overholdt«³⁰.

69. Et eksempel på den kontrol, som Domstolen foretager i denne sammenhæng, kan endelig findes i dom Activision Blizzard Germany mod Kommissionen (C-260/09 P, EU:C:2011:62, præmis 57), hvorefter »den kontrol, som Domstolen foretager ved vurderingen af dette anbringende vedrørende en urigtig gengivelse af [...] telefaxer, er begrænset til en efterprøvelse af, om Retten, da den på grundlag af disse fandt, at CD-Contact Data havde deltaget i en ulovlig aftale, som tilsigtede at begrænse parallelhandel i almindelighed, *er gået åbenbart videre end en rimelig vurdering af disse telefaxer*. I den foreliggende sag tilkommer det således Domstolen ikke at foretage en selvstændig vurdering af, om Kommissionen retligt set på fyldestgørende vis har godtgjort, at der foreligger en sådan deltagelse og således har løftet den bevisbyrde, som påhvilede den, for at godtgøre, at der er sket en tilsidesættelse af konkurrencereglerne, *men at afgøre, om Retten ved konstateringen af, at dette reelt var tilfældet, har foretaget en læsning af nævnte telefaxer, som er åbenbart i strid med deres ordlyd, hvilket ikke er tilfældet*« (min fremhævelse).

70. Der kan med fordel trækkes en parallel til dom Ufex m.fl. mod Kommissionen (C-119/97 P, EU:C:1999:116). I den nævnte dom fastslog Domstolen, at »[d]a sagsøgerne for Retten udtrykkeligt havde fremsat begæring om, at det blev pålagt Kommissionen at fremlægge den pågældende skrivelse, begik Retten en retlig fejl ved anvendelsen af begrebet magtfordrejning, idet den uden at give sig selv mulighed for at undersøge skrivelsen fastslog, at denne ikke udgjorde et tilstrækkeligt indicium« (præmis 109), at »[d]et bemærkes, at Retten ikke kunne undlade at imødekomme sagsøgernes begæring om, at det blev pålagt Kommissionen at fremlægge et dokument, der tilsyneladende var relevant for sagens afgørelse, med den begrundelse, at dokumentet ikke var blevet fremlagt for Retten, og at der heller ikke i øvrigt var fremført noget, der kunne bekræfte, at der fandtes et sådant dokument (præmis 110)«, og at »[d]et fremgår af præmis 113 i den appellerede dom [i den nævnte sag], at sagsøgerne havde angivet, hvem der havde skrevet den skrivelse, som de begærede fremlagt, og

27 — Dom Ismeri Europa mod Revisionsretten (C-315/99 P, EU:C:2001:391, præmis 19). Jf. også dom Glencore og Compagnie Continentale mod Kommissionen (C-24/01 P og C-25/01 P, EU:C:2002:642, præmis 77 og 78) og kendelse L mod Kommissionen (C-230/05 P, EU:C:2006:270, præmis 45-49).

28 — Kendelse NDC Health mod IMS Health og Kommissionen (C-481/01 P(R), EU:C:2002:223, præmis 88).

29 — Dom Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen (C-105/04 P, EU:C:2006:592, præmis 69 og 70).

30 — Dom Sumitomo Metal Industries og Nippon Steel mod Kommissionen (C-403/04 P og C-405/04 P, EU:C:2007:52, præmis 39).

skrivelsens adressat og dato. Stillet over for sådanne oplysninger kunne Retten ikke blot forkaste parternes påstande med den begrundelse, at der ikke var ført tilstrækkeligt bevis herfor, da det beroede på Retten gennem en imødekommelse af sagsøgernes begæring om, at der blev meddelt pålæg om fremlæggelse af dokumenter, at fjerne den usikkerhed, der kunne bestå med hensyn til rigtigheden af de pågældende påstande, eller at angive grundene til, at et sådant dokument under alle omstændigheder og uanset dets indhold ikke kunne være relevant for sagens afgørelse» (præmis 111).

71. Det følger efter min opfattelse ikke af den retspraksis, der er beskrevet ovenfor, at Retten kan annullere en afgørelse med støtte i erklæringer, som er knyttet til et dokument, og som sammenfattes i et andet dokument, uden hverken at have været i besiddelse af eller at have undersøgt de pågældende erklæringer, dvs. Roca Frances svar på klagepunktsmeddelelsen.

72. Dette svar indgik heller ikke i sagens akter og var ikke blevet meddelt sagsøgerne i første instans³¹.

73. Domstolen har således allerede fastslået dels, »at kontradiktionsprincippet i almindelighed omfatter retten for sagens parter til at få kendskab til og kommentere alle de beviser og indlæg, der indgives til retten, og at kommentere disse^[32], dels, at man ville krænke en elementær retsgrundsætning, hvis en retsafgørelse baseredes på faktiske omstændigheder og dokumenter, som parterne eller en af disse ikke har kunnet skaffe sig kendskab til, og som de således ikke har kunnet tage stilling til«³³.

74. Det er således væsentligt »[f]or [...] at opfylde de krav, der er forbundet med retten til en retfærdig rettergang, [...] at parterne har kendskab til og kontradiktorisk kan diskutere såvel de faktiske som de retlige forhold, der er afgørende for udfaldet af proceduren«³⁴.

75. Retten til forsvar er en grundlæggende rettighed, der hører til de almindelige retsgrundsætninger, som Domstolen skal beskytte³⁵. Overholdelsen af retten til forsvar i en procedure ved Kommissionen med henblik på pålæggelse af en bøde til en virksomhed for overtrædelse af konkurrencereglerne indebærer, at den pågældende virksomhed gives lejlighed til at tage stilling dels til, om de fremførte faktiske forhold og andre omstændigheder faktisk foreligger, og hvilken betydning de har, dels til de dokumenter, som Kommissionen påberåber sig til støtte for, at der foreligger en overtrædelse af traktaten³⁶. Denne ret er omhandlet i artikel 41, stk. 2, litra a) og b), i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).

76. Når Retten i Keramag-dommens præmis 120 drog sine konklusioner på grundlag af den anfægtede afgørelses sammendrag af de argumenter, som Roca France fremsatte i sit svar på klagepunktsmeddelelsen, uden at undersøge dem direkte og se på den erklæring, som selskabet afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse, strider det mod princippet om retten til forsvar og mod begrundelsespligten. Som Kommissionen har påpeget, skulle Roca France ikke have opnået en bødenedsættelse i Roca Sanitario-dommen, hvis denne virksomhed ikke havde hjulpet Kommissionen, hvilket Retten bemærkede i Keramag-dommens præmis 120.

31 — Jf. punkt 11, litra b), i Keramag m.fl.s svarskrift.

32 — Dom Varec (C-450/06, EU:C:2008:91, præmis 47).

33 — Domme Snupat mod Den Høje Myndighed (42/59 og 49/59, EU:C:1961:5, Rec. s. 101, på s. 156), Plant m.fl. mod Kommissionen og South Wales Small Mines (C-480/99 P, EU:C:2002:8, præmis 24) og Corus UK mod Kommissionen (C-199/99 P, EU:C:2003:531, præmis 19). Jf. også dom Kommissionen mod Irland m.fl. (C-89/08 P, EU:C:2009:742, præmis 52).

34 — Dom Kommissionen mod Irland m.fl. (C-89/08 P, EU:C:2009:742, præmis 56).

35 — Dom Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, EU:C:2004:6, præmis 64). Jf. også domme Bertelsmann og Sony Corporation of America mod Impala (C-413/06 P, EU:C:2008:392, præmis 61) og Solvay mod Kommissionen (C-109/10 P, EU:C:2011:686, præmis 51 ff.).

36 — Dom Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, EU:C:2004:6, præmis 66).

77. Jeg mener til forskel fra Retten (der foreslår en justering af Roca Frances standpunkter), at Roca France søgte at minimere bevisværdien af Ideal Standards erklæringer for at give sine egne erklæringer en højere merværdi.

78. Denne fortolkning deler jeg ikke kun med Kommissionen i den foreliggende sag. Den stemmer også overens med Rettens konklusioner i Roca-sagen, hvor Retten i øvrigt undersøgte Roca Frances svar på klagepunktsmeddelelsen, eftersom dette dokument faktisk var en del af sagsakterne (hvilket ikke er tilfældet her), og de erklæringer, som denne virksomhed havde afgivet vedrørende bødenedsættelse.

79. Det taler også for denne fortolkning, at der bør lægges mere vægt på dommen i den sag, hvor de pågældende dokumenter, der var en del af sagsakterne, blev undersøgt, end på dommen i en sag, hvor Retten ikke undersøgte disse dokumenter, som ikke en gang var en del af sagsakterne.

80. Ser man nærmere på Roca-dommen, bemærkede Retten heri, at de beviser, som Ideal Standard havde fremlagt, ikke var tilstrækkelige til, at der kunne fastslås en overtrædelse, hvorimod Roca France havde bibragt en »betydelig merværdi« i sine erklæringer vedrørende bødenedsættelse (præmis 197-202). I de efterfølgende præmisser (præmis 203 ff.) undersøgte Retten, om der var uoverensstemmelse mellem Roca Frances erklæring vedrørende bødenedsættelse og selskabets svar på klagepunktsmeddelelsen. I præmis 210 fastslog den, at »de forhold, der er nævnt i 586. betragtning til den anfægtede afgørelse, som gengivet af Kommissionen i sine skriftlige indlæg, ikke [giver] mulighed for at konkludere, at sagsøgeren har diskrediteret de oplysninger, som sagsøgeren selv fremlagde. Det fremgår således af såvel den anfægtede afgørelse som af Kommissionens skriftlige indlæg, at sagsøgeren bekræftede udvekslingerne af minimumspriser for lavpris-keramiske artikler i AFICS, bl.a. i 2004, hvilket er uomtvistet. Det er ganske vist korrekt, at sagsøgeren har rejst tvivl om bevisværdien af Ideal Standards erklæring vedrørende mødet i AFICS den 25. februar 2004 og af det dokument, som sidstnævnte udfærdigede til støtte for sin erklæring. Ikke desto mindre må det fastslås, at sagsøgeren derved indskrænkede sig til at fremføre argumenter for Kommissionen, som tilsigtede at godtgøre, at de beviser, Ideal Standard havde fremlagt, ikke var tilstrækkelige til at godtgøre eksistensen af en overtrædelse vedrørende keramiske artikler i Frankrig i 2004, med det formål at godtgøre, at de oplysninger, sagsøgeren selv havde fremlagt i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse, var nødvendige, for at Kommissionen kunne bevise denne overtrædelse, og derfor af betydelig merværdi«.

81. Der er derfor en åbenbar uoverensstemmelse mellem de konklusioner, som Retten drog om Roca Frances erklæringer i Keramag-dommen og i Roca-dommen.

82. Retten har således foretaget en urigtig retsanvendelse ved at annullere en del af den anfægtede afgørelse med støtte i et dokument, som ikke indgik i sagsakterne, og som den i øvrigt drog andre konklusioner af i en parallel sag, hvor dokumentet indgik i sagsakterne og blev drøftet indgående.

83. Det står tilbage at undersøge, om Retten i Keramag-dommens præmis 120 fejlagtigt fastslog, at »[d]et [...] derfor [må] konstateres, at Kommissionen i mangel af yderligere beviser ikke kunne bevise, at der var iværksat en samordning af minimumspriser på det nævnte møde, med støtte i de erklæringer, som Roca [France] afgav i forbindelse med sin anmodning i medfør af [samarbejdsmeddelelsen]«.

84. Jeg må indledningsvis indrømme, at jeg til trods for ordet »derfor« ikke kan se nogen forbindelse mellem henvisningen til 586. betragtning til den anfægtede afgørelse og Kommissionens manglende mulighed for at støtte sig på de erklæringer, som Roca France afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse.

85. I Roca-dommens præmis 197 fastslog Retten dernæst, at »*Kommissionen uden de oplysninger, [Roca France] fremlagde*, ikke alene på grundlag af de beviser, Ideal Standard fremlagde i forbindelse med selskabets anmodning om bødenedsættelse, *ville have kunnet bevise overtrædelsen* vedrørende keramiske artikler i Frankrig i 2004« (min fremhævelse).

86. I Duravit-dommen (præmis 324) og Villeroy & Boch Austria-dommen (præmis 289 og 290) betegnede Retten desuden udtrykkeligt Roca Frances erklæring vedrørende bødenedsættelse som en del af bevismaterialet, *der gjorde det muligt for den at konkludere, at der var påvist en overtrædelse vedrørende keramiske artikler i Frankrig*. Retten har i disse to domme bemærket, at Ideal Standard og Roca France har bekræftet hinandens erklæringer³⁷.

87. Tanken om, at beviser kan understøtte hinanden, sigter ikke nødvendigvis til en situation, hvor det samme bevis optræder to eller tre gange. Der er snarere tale om at have to eller tre forskellige brikker til et »puslespil«, som kan sættes sammen, hvorved der dannes et samlet billede.

88. I Villeroy & Boch Austria-, Duravit- og Roca-dommen fastslog Retten derfor, at en erklæring vedrørende bødenedsættelse kan understøttes af en anden erklæring, hvilket ikke kommer som en overraskelse. I Keramag-dommen undersøgte Retten imidlertid slet ikke, hvilken bevisværdi Roca Frances erklæring havde, eller i hvilket omfang den understøttede Ideal Standards erklæring, og henviste blot til en sætning i sammendraget af Roca Frances svar på klagepunktsmeddelelsen (selv om dette dokument ikke var en del af akterne i sagen).

89. Jeg drager to konklusioner heraf.

90. Jeg mener for det første (i lighed med Kommissionen), at Rettens dom er behæftet med en begrundelsesmangel, da Retten både undlod at undersøge bevisværdien af Roca Frances erklæring, der ellers er et afgørende bevis i Villeroy & Boch Austria-, Duravit- og Roca-dommen, og erstattede denne undersøgelse af en løsrevet henvisning til et sammendrag (der findes i den anfægtede afgørelse) af Roca Frances svar på klagepunktsmeddelelsen (der i øvrigt blev fortolket anderledes i Roca-dommen).

91. Jeg mener ikke, at Retten uden begrundelse kunne støtte sig på den retspraksis, der gør det muligt for den ikke at undersøge værdien af beviser, som er uden relevans³⁸, når den i tre parallelle sager fastslog, at det pågældende bevis faktisk var relevant.

92. Jeg er for det andet enig med Kommissionen i, at Rettens bemærkning i Keramag-dommens præmis 120 om, at en erklæring vedrørende bødenedsættelse ikke kan understøtte en anden erklæring, også er udtryk for en urigtig retsanvendelse, eftersom Retten i tre parallelle sager med rette fandt, at en erklæring om bødenedsættelse kunne understøttes af en anden erklæring, og konkluderede, at Ideal Standards og Roca Frances erklæringer bekræftede hinanden (i hvert fald for så vidt angår »lavprisprodukter«).

37 — I hvert fald med hensyn til »lavprisprodukter«, som er de produkter, der er omfattet af Kommissionens konklusioner. Jf. den sidste sætning i 590. betragtning til den anfægtede afgørelse.

38 — Dom Dorsch Consult mod Rådet og Kommissionen (C-237/98 P, EU:C:2000:321, præmis 50 og 51).

– *Det andet argument: modstridende begrundelser i henholdsvis Keramag-dommen og Villeroy & Boch Austria-, Duravit- og Roca-dommen Gennemgang af retspraksis*

93. Det fremgår af retspraksis³⁹, at »Rettens forpligtelse til at begrunde sine domme *i princippet* ikke indebærer, at den skal begrunde den løsning, som den vælger i en sag, i forhold til den løsning, som den vælger i en anden sag, der er indbragt for den, selv om den vedrører den samme afgørelse. Domstolen har allerede fastslået, at hvis en adressat for en afgørelse beslutter at anlægge annulationssøgsmål, skal Unionens retsinstanser kun prøve de elementer i afgørelsen, der vedrører den pågældende adressat. De elementer, der vedrører andre adressater, er derimod ikke genstand for den tvist, Unionens retsinstanser skal afgøre« (min fremhævelse).

94. Det fremgår ligeledes af retspraksis⁴⁰, at »den kontrol, som Domstolen foretager ved vurderingen af et anbringende vedrørende en urigtig gengivelse af et bevis, er begrænset til en efterprøvelse af, om Retten, da den på grundlag af dette bevis fandt, at et selskab havde deltaget i et kartel, er gået *åbenbart* videre end en rimelig vurdering af beviset. Det tilkommer således ikke Domstolen at foretage en selvstændig vurdering af, om Kommissionen retligt set på fyldestgørende vis har godtgjort, at der foreligger en sådan deltagelse, og således har løftet den bevisbyrde, som påhvilede den, for at godtgøre, at der er sket en tilsidesættelse af konkurrencereglerne, men at afgøre, om Retten ved konstateringen af, at dette reelt var tilfældet, har foretaget en læsning af beviset, som er *åbenbart* i strid med dets ordlyd« (min fremhævelse).

Analyse

95. Retten er efter min opfattelse »gået åbenbart videre end en rimelig vurdering« af et bevis ved at behandle det helt anderledes i parallelle sager, som vedrørte den samme overtrædelse og den samme afgørelse.

96. Ifølge Domstolen er det i øvrigt »i princippet«, at »Rettens forpligtelse til at begrunde sine domme [...] ikke indebærer, at den skal begrunde den løsning, som den vælger i en sag, i forhold til den løsning, som den vælger i en anden sag, der er indbragt for den, selv om den vedrører den samme afgørelse«. Der kan således opstå særlige situationer, hvor den retspraksis vedrørende modstridende begrundelser, der generelt finder anvendelse på begrundelsen i *én og samme dom*, også finder anvendelse på modstridende begrundelser, der angives i parallelle domme. Jeg mener, at dette er tilfældet i den foreliggende sag.

97. De appeller, der er omhandlet i det foreliggende forslag til afgørelse, vedrører således en ret usædvanlig situation. Kommissionen har fastslået, at der foreligger en samlet, vedvarende og kompleks overtrædelse⁴¹, som omfatter flere medlemsstater og tre produktgrupper (keramiske artikler, bruseartikler samt vandhaner og armaturer). Retten kom imidlertid frem til to diametralt modsatte konklusioner i fire domme, som vedrørte de samme betragtninger i den samme anfægtede afgørelse og de samme faktiske omstændigheder og beviser. I tre domme (Villeroy & Boch Austria-, Duravit- og Roca-dommen) fandt Retten det godtgjort, at AFICS havde begået en overtrædelse, hvorimod den fastslog det modsatte i Keramag-dommen. Det skete med støtte i det samme bevis, som blev godtaget i de tre første domme, men forkastet i den fjerde, uden at denne forskel blev begrundet.

98. Jeg må derfor konkludere, at fortolkningen af Roca Frances svar og henvisningen til selskabets svar på klagepunktsmeddelelsen i Keramag-dommen gengiver de beviser, der indgår i sagsakterne, fejlagtigt.

39 — Dom Team Relocations m.fl. mod Kommissionen (C-444/11 P, EU:C:2013:464, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).

40 — Dom Siemens m.fl. mod Kommissionen (C-239/11 P, C-489/11 P og C-498/11 P, EU:C:2013:866, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).

41 — Jf. herved D. Riley, »Revisiting the Single and Continuous Infringement of Article 101: The Significance of Anic in a New Era of Cartel Detection and Analysis«, *World Competition Law and Economics Review*, Kluwer, 2014, bind 37, nr. 3, s. 293-318.

99. Hertil kommer en række andre retlige fejl, som havde afgørende betydning for sagens udfald (Retten begrundede ikke den manglende undersøgelse af Roca Frances anmodning om bødenedsættelse, annullerede den anfægtede afgørelse med støtte i et dokument, der ikke indgik i sagsakterne, og fastslog, at en erklæring vedrørende bødenedsættelse ikke kunne understøtte en anden erklæring).

100. Kommissionens første anbringendes andet led må derfor tiltrædes.

b) Det første anbringendes tredje led (Retten fastslog fejlagtigt, at den tabel, som Ideal Standard havde knyttet som bilag til sin anmodning om bødenedsættelse, i sig selv skulle bevise, at der forekom konkurrencebegrænsende kontakter, uden at have set på forklaringerne til denne tabel)

101. Kommissionen har gjort gældende, at Retten i strid med fast retspraksis har fortolket kravet om gensidig understøttelse af beviser for strengt for så vidt angår den ovennævnte tabel vedrørende mødet i AFICS den 25. februar 2004.

102. Keramag m.fl. har anført, at Retten undersøgte denne tabel korrekt, og at Kommissionen ikke har fremlagt forklaringer, som underbygger konklusionen om, at formålet med mødet i AFICS den 25. februar 2004 var at føre konkurrencebegrænsende drøftelser.

103. Jeg vil indledningsvis bemærke, at Retten ikke anser denne tabel for at være et dokumentbevis, som bekræfter, at der blev fastsat priser på det nævnte møde i AFICS den 25. februar 2004, hvilket fremgår af de erklæringer, som Ideal Standard afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse (jf. Keramag-dommens præmis 119). Tabellen er således »ikke dateret«, »det fremgår ikke, at den har forbindelse til mødet i AFICS den 25. februar 2004 eller til konkurrencebegrænsende drøftelser«, og »der angives [...] ingen navne på konkurrenter eller minimums- eller maksimumspriser, som skulle anvendes af disse konkurrenter«.

104. I dom Salzgitter Mannesmann mod Kommissionen (C-411/04 P, EU:C:2007:54, præmis 47) tilsluttede Domstolen sig den anskuelse, som Retten havde anlagt i den appellerede dom, nemlig »at et bevis af anonym oprindelse, såsom »fordelingsnøgledokumentet«, ikke i sig selv kan godtgøre, at der har fundet en overtrædelse af de fællesskabsretlige konkurrenceregler sted«, og at »oplysninger gensidigt [kan] styrke hinanden«.

105. Understøttende beviser kan således være beviser, som ikke i sig selv godtgør, at der foreligger en overtrædelse, men kan understøtte andre beviser såsom en anmodning om bødenedsættelse.

106. I dom Salzgitter Mannesmann mod Kommissionen (C-411/04 P, EU:C:2007:54, præmis 44-50) fastslog Domstolen også, at et bevis, der var af anonym oprindelse, ikke mistede enhver bevisværdi, hvis dets oprindelse, dets sandsynlige dato og dets indhold kunne fastslås med tilstrækkelig sikkerhed⁴². Selv om et dokument ikke er underskrevet, skal forklaringerne fra den virksomhed, hvis medarbejder har udfærdiget dokumentet, tages i betragtning⁴³.

42 — Dom Shell mod Kommissionen (T-11/89, EU:T:1992:33, præmis 86). Jf. også domme Cimenteries CBR m.fl. mod Kommissionen (T-25/95, T-26/95, T-30/95 – T-32/95, T-34/95 – T-39/95, T-42/95 – T-46/95, T-48/95, T-50/95 – T-65/95, T-68/95 – T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 og T-104/95, EU:T:2000:77, præmis 901), Groupe Danone mod Kommissionen (T-38/02, EU:T:2005:367, præmis 288), FNCBV m.fl. mod Kommissionen (T-217/03 og T-245/03, EU:T:2006:391, præmis 124), stadfæstet ved dom Coop de France bétail et viande m.fl. mod Kommissionen (C-101/07 P og C-110/07 P, EU:C:2008:741), og Total Raffinage Marketing mod Kommissionen (T-566/08, EU:T:2013:423, præmis 81) (jf. fodnote 14 til dette forslag til afgørelse).

43 — Jf. f.eks. dom Lafarge mod Kommissionen (T-54/03, EU:T:2008:255, præmis 369 og 373), hvori Lafarge anfægtede bevisværdien af et anonymt notat, der ikke havde nogen adressat. Retten tog hensyn til Gyprocs forklaringer vedrørende notatets ophavsmand og de omstændigheder, hvorunder det var udfærdiget.

107. I det foreliggende tilfælde lagde Retten ikke vægt på Ideal Standards forklaringer om de omstændigheder, hvorunder tabellen blev udfærdiget, hvem der gjorde det, hvornår det skete osv., selv om tabellen var udfærdiget af et vidne til begivenhederne og i umiddelbar forlængelse af disse begivenheder, hvilket i princippet gjorde den endnu mere pålidelig⁴⁴.

108. Jeg mener derfor (i lighed med Kommissionen), at Retten ved at stille urimelige og for strenge krav til de enkelte beviser og under alle omstændigheder til den samlede vurdering af dem, har berøvet den gældende retspraksis vedrørende muligheden for gensidig understøttelse af beviser enhver betydning.

109. Efter min opfattelse tilsidesatte Retten således sin begrundelsespligt ved at kræve, at denne tabel i sig selv skulle godtgøre, at der forelå en overtrædelse, uden at tage hensyn til andre supplerende beviser og forklaringer (som fandtes i Ideal Standards anmodning om bødenedsættelse).

110. Denne konklusion understøttes af, at vurderingen af det samme bevis i den parallelle Duravit-sag førte til en helt anden konklusion, nemlig at tabellen havde beviskraft. Hvis Retten havde undersøgt de pågældende forklaringer – hvilken den med rette gjorde i Duravit-dommen – ville den omhandlede sag have fået et andet udfald.

111. Det følger heraf, at Kommissionens første anbringendes tredje led bør tages til følge.

c) Det femte led (Retten foretog ikke en samlet vurdering)

112. *Kommissionen* har gjort gældende, at Retten ved at undlade at undersøge en række beviser (bl.a. de månedlige tabeller med fortrolige omsætningstal og Lalignés erklæring) og ved at stille for strenge beviskrav i forbindelse med de beviser, som den faktisk undersøgte, undlod at foretage en samlet vurdering af disse beviser, som det kræves ifølge fast retspraksis.

113. *Keramag m.fl.* har påpeget, at de har påberåbt sig Lalignés erklæring for at vise den manglende sammenhæng i Ideal Standards anmodninger om bødenedsættelse, og at denne erklæring under alle omstændigheder ikke var relevant for den anfægtede afgørelse. De hævder, at Rettens manglende undersøgelse af visse beviser, herunder beviser, som ikke var relevante, ikke er ensbetydende med, at Retten ikke foretog en samlet undersøgelse.

114. Efter min opfattelse undlod Retten faktisk at undersøge, om det kan udledes, at der foreligger en konkurrencebegrænsende adfærd, ved en slutning ud fra en række sammenfaldende omstændigheder og indicier, der, når de betragtes samlet, kan udgøre beviset for en overtrædelse⁴⁵.

115. Retten undlod at undersøge en række relevante beviser og krævede i *Keramag-dommens* præmis 119, at en tabel vedrørende et konkurrencebegrænsende møde, der blev fremlagt som understøttende bevis, skulle være dateret og indeholde navne på konkurrenter samt oplysninger om minimums- og maksimumspriser. Den krævede således, at en sådan tabel i sig selv kunne bevise, at der forelå en overtrædelse.

116. Domstolen har imidlertid givet klart udtryk for, at de forskellige beviser for et kartel normalt er brudstykkeagtige og spredte.

44 — Jf. bl.a. dom *Ensidesa mod Kommissionen* (C-198/99 P, EU:C:2003:530, præmis 312) samt domme *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen* (T-5/00 og T-6/00, EU:T:2003:342, præmis 181) og *JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen* (T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00, EU:T:2004:221, præmis 207).

45 — Dom *Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, EU:C:2004:6, præmis 55-57).

117. Domstolen har bemærket, at det »for at fastslå, at der findes en overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF, er nødvendigt, at Kommissionen tager hensyn til vægtige, præcise og samstemmende beviser [...] Hvert enkelt af de af sidstnævnte fremlagte beviser skal dog ikke nødvendigvis opfylde disse kriterier i forhold til hvert enkelt led i overtrædelsen. Det er tilstrækkeligt, at den række indicier, som nævnte institution har påberåbt sig, bedømt i deres helhed opfylder dette krav. [...] Selv hvis det antages, at ingen af de forskellige dele af den pågældende overtrædelse vurderet særskilt udgør en aftale eller en samordnet praksis, som er forbudt af artikel 81, stk. 1, EF, [...] hindrer en sådan konklusion følgelig ikke, at nævnte dele vurderet samlet udgør en sådan aftale eller en sådan praksis. [...] Henset til, at forbuddet mod at deltage i konkurrencebegrænsende praksis og aftaler såvel som de sanktioner, der kan ifaldes ved at overtræde dette forbud, er almindeligt kendt, er det [...] nemlig hyppigt forekommende, at de aktiviteter, som en sådan praksis og sådanne aftaler indebærer, gennemføres hemmeligt, at møderne afholdes hemmeligt – som oftest i et tredjeland – og at dokumenterne herom begrænses til et minimum. Selv i tilfælde, hvor Kommissionen opdager dokumenter, der udtrykkeligt viser en ulovlig kontakt mellem erhvervsdrivende, som f.eks. referater fra et møde, er disse normalt kun brudstykkeagtige og spredte, hvorfor det ofte viser sig nødvendigt at rekonstruere visse enkeltheder ved hjælp af følgeslutninger. I de fleste tilfælde må den omstændighed, at der foreligger en konkurrencebegrænsende praksis eller aftale, udledes ved en slutning ud fra et vist antal sammenfaldende omstændigheder og indicier, der, når de betragtes samlet og i mangel af en anden logisk forklaring, kan udgøre beviset for en tilsidesættelse af konkurrencereglerne«⁴⁶.

118. Den nævnte fejls betydning for sagens udfald ses af den omstændighed, at Retten traf en anden afgørelse i tre parallelle sager.

119. Retten tilsidesatte sin begrundelsespligt ved ikke at undersøge, om beviser samlet set kunne bestyrke hinanden⁴⁷.

120. Det følger heraf, at det første anbringendes femte led – af samme grunde som for det tredje led – ligeledes bør tages til følge.

121. Jeg foreslår derfor, at Domstolen ophæver Keramag-dommen⁴⁸.

d) Konsekvenserne af Domstolens ophævelse af Keramag-dommen

122. Det fremgår af det ovenfor anførte, at det bevismateriale, der blev lagt til grund i Keramag-dommen, ikke var særlig omfattende, men eftersom Domstolen råder over en række andre domme, hvori Retten undersøgte disse beviser minutiøst, mener jeg, at Domstolen af hensyn til princippet om procesøkonomi selv bør tage stilling til det annulationssøgsmål, som Keramag m.fl. anlagde i første instans.

123. Keramag m.fl. påstod heri i det væsentlige, at Kommissionens konklusion (i 556. og 590. betragtning til den anfægtede afgørelse) om, at Allia og PCT havde samordnet deres minimumspriser for lavprisprodukter på et møde, der blev afholdt inden for rammerne af AFICS den 25. februar 2004, var baseret på beviser, som måtte afvises, og som ikke var pålidelige, underbyggede og tilstrækkelige.

124. Til forskel fra Keramag-dommen, hvori Retten begik en række retlige fejl i forbindelse med analysen af de begivenheder, der fandt sted inden for AFICS, fastslog Retten i Villeroy & Boch Austria-dommen (præmis 286) som nævnt med rette, at »[i] 556. betragtning til den nævnte afgørelse oplyste Kommissionen, at den kun var i besiddelse af beviser, som godtgjorde, at medlemmerne af

46 — Dom Knauf Gips mod Kommissionen (C-407/08 P, EU:C:2010:389, præmis 47-49).

47 — Dom Salzgitte Mannesmann mod Kommissionen (C-411/04 P, EU:C:2007:54, præmis 47).

48 — Jeg vil henlede Domstolens opmærksomhed på, at Kommissionens appelsag ikke er rettet mod de konklusioner i Keramag-dommen, der resulterede i en mindre begrænsning af Pozzi Ginoris deltagelse i overtrædelsen på det italienske marked (Keramag-dommens præmis 245), og disse konklusioner havde i øvrigt ingen indflydelse på bødens størrelse (dommens præmis 337 og 338).

AFICS havde deltaget i drøftelser om samordning af priser, fra og med mødet i AFICS den 25. februar 2004. I 572. betragtning til den [anfægtede] afgørelse nævnte Kommissionen, at deltagerne i dette møde ifølge Ideal Standard var enedes om, at deres minimumspriser var for lave, og at de skulle sættes op, bl.a. ved at forhøje katalogpriserne med 3%. I 573. betragtning til den anfægtede afgørelse præciserede Kommissionen, at Roca [France] havde bekræftet disse oplysninger. I 574. betragtning til den nævnte afgørelse fastslog Kommissionen, at deltagerne havde udvekslet fortrolige oplysninger om priser og salg efter dette møde«.

125. For det første fandt Retten i denne doms præmis 287, at »Villeroy & Bochs og Villeroy & Boch Frances argument om, at Kommissionen ikke har ført bevis for, at Villeroy & Boch France deltog i de tre møder i AFICS, der blev afholdt i 2004 (jf. bilag 11 til den anfægtede afgørelse), ikke [kan] tiltrædes. Som det fremgår af 572. og 573. betragtning til den anfægtede afgørelse, har Kommissionen godtgjort, at Villeroy & Boch France deltog i disse møder, med støtte i Ideal Standards og [Roca Frances] erklæringer«.

126. For det andet fremgår det af denne doms præmis 288, at »Villeroy & Bochs og Villeroy & Boch Frances argumenter om, at Kommissionen ikke har ført tilstrækkeligt bevis for, at der blev ført ulovlige drøftelser på mødet i AFICS den 25. februar 2004, eftersom den har støttet sig på mundtlige erklæringer, som er afgivet efterfølgende, og som er vage og modstridende, hvilket Kommissionen erkender i den anfægtede afgørelse, ikke [kan] tiltrædes«.

127. I dommens præmis 289 mindede Retten endvidere om, at »[i]følge retspraksis skal en erklæring, som afgives af en virksomhed, der har opnået hel eller delvis bødenedsættelse, og som anfægtes af en part, således understøttes af andre beviser^[49], men der er intet til hinder for, at den understøttes af et vidneudsagn fra en anden virksomhed, der har deltaget i kartellet, selv om denne virksomhed også har opnået bødenedsættelse. Dette vidneudsagn bekræfter også, at de drøftelser om minimumspriser, der er nævnt i referatet fra mødet i AFICS den 25. februar 2004, fandt sted«.

128. Retten konkluderede i denne doms præmis 290 efter at have analyseret Roca Frances erklæring og Ideal Standards erklæring (og fastslået, at den førstnævnte var mere vag og nuanceret end den sidstnævnte), at »[d]ette [...] imidlertid ikke [rejser] tvivl om konstateringen om, at [Roca Frances] vidneudsagn i det væsentlige bekræfter tidspunktet, stedet, deltagerne og emnet for de pågældende ulovlige drøftelser, som var angivet i et punkt på dagsordenen. Det må under disse omstændigheder konstateres, at Ideal Standards erklæring, der understøttes af [Roca Frances] erklæring, i tilstrækkeligt omfang beviser, at de pågældende ulovlige drøftelser fandt sted«.

129. I dommens præmis 293 tilføjede Retten, at »selv om Kommissionen ikke støtter sig på [den erklæring, som Duravit afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse i medfør af samarbejdsmeddelelsen af 2002] i [den anfægtede afgørelse], forholder det sig ikke desto mindre således, at Duravit i modsætning til, hvad Villeroy & Boch og Villeroy & Boch France påstår, også har bekræftet Ideal Standards erklæring om indholdet af de ulovlige drøftelser, der »formentlig« fandt sted den 25. februar 2004.

130. I præmis 295 bekræftede Retten endelig, at »Ideal Standards og [Roca Frances] erklæringer er tilstrækkelige til at fastslå, at der er sket en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF [...] som følge af deltagelsen i mødet i AFICS den 25. februar 2004«.

131. I forbindelse med den foreliggende appel finder det ovenfor anførte derfor tilsvarende anvendelse på Keramag m.fl., hvilket er tilstrækkeligt til, at Retten – som den gjorde i Villeroy & Boch Austria- og Duravit-dommen – kan forkaste Keramag m.fl.s annullationssøgsmål for så vidt angår begivenhederne i AFICS.

49 — Dom JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen (T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00, EU:T:2004:221, præmis 219).

2. Kontraappellen (det andet anbringende)

132. Det andet anbringende i kontraappellen vedrører i det væsentlige to sammenhængende forhold, nemlig en påstand om urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder og en påstand om manglende overensstemmelse med dom Wabco Europe m.fl. mod Kommissionen (T-380/10, EU:T:2013:449, også kendt som »Ideal Standard-dommen«, herefter »Wabco-dommen«).

a) Spørgsmålet om urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder

133. Keramag m.fl. har subsidiært anført, at bemærkningen i Keramag-dommens præmis 289 om, at klagepunktsmeddelelsen indeholdt tilstrækkelige oplysninger til, at Keramag m.fl. kunne »skaffe sig et præcist kendskab til den adfærd, der blev foreholdt Pozzi Ginori«, tydeligvis udgør en urigtig gengivelse af klagepunktsmeddelelsens indhold, som kan foranledige en appel.

134. De har gjort gældende, at det alene fremgik af klagepunktsmeddelelsens punkt 277, at Pozzi Ginori var til stede ved visse møder, hvor der havde været »konkurrencebegrænsende aktiviteter«, hvorimod *karakteren* af disse aktiviteter ikke var beskrevet i klagepunktsmeddelelsen, og at Retten derfor ikke kunne anse denne meddelelse for at være tilstrækkelig præcis. Bemærkningen i Keramag-dommens præmis 289 (»Kommissionen oplyste i klagepunktsmeddelelsens punkt 277 sagsøgerne om karakteren af de aktiviteter [på møderne i Michelangelo-koncernen], som Kommissionen havde identificeret, deres hyppighed, den præcise dato, hvor de forekom, og de beviser, den rådede over«, således at klagepunktsmeddelelsen gjorde det muligt for Keramag m.fl. at »skaffe sig et præcist kendskab til den adfærd, der blev foreholdt Pozzi Ginori«) er i direkte modstrid med bemærkningen i Wabco-dommen om, at den samme passage i klagepunktsmeddelelsen var tilstrækkelig, hvilket i sig selv tyder på, at de faktiske omstændigheder blev gengivet urigtigt.

135. Jeg må (i lighed med Kommissionen) konstatere, at Keramag m.fl. ikke har henvist til beviser, der er gengivet forkert, og at de har erkendt, at Retten i Keramag-dommens præmis 288 gengav indholdet af klagepunktsmeddelelsens punkt 277 korrekt. De har således blot anmodet om, at Domstolen efterprøver dette spørgsmål.

136. Selv om Keramag m.fl. har forsøgt at finde støtte i dom Archer Daniels Midland mod Kommissionen (C-511/06 P, EU:C:2009:433) ved at påstå, at Retten ikke anvendte det retlige kriterium, der blev fastsat i denne dom, ved vurderingen af Keramag m.fl.s evne til at forsvare sig effektivt, kan dette argument under alle omstændigheder ikke tiltrædes. De konkurrencebegrænsende aktiviteter er således beskrevet i klagepunktsmeddelelsens punkt 256 og punkt 393-400, og Keramag m.fl. tilkendegav i deres svar på denne meddelelse, at de faktisk havde forstået de pågældende konkurrencebegrænsende aktiviteter »karakter«. Den påståede mangel ved klagepunktsmeddelelsen kunne derfor ikke påvirke sagsbehandlingen.

b) Spørgsmålet om manglende uoverensstemmelse mellem Keramag- og Wabco-dommen

137. Keramag m.fl. har anført, at Retten konkluderede, at klagepunktsmeddelelsen var tilstrækkelig for så vidt angik overtrædelsen i den italienske keramiksektor, ud fra en modstridende begrundelse, og at den ikke begrundede dommen i tilstrækkelig grad på dette punkt. De har gjort gældende, at vurderingen af klagepunktsmeddelelsen i den parallelle Wabco-sag med hensyn til møderne i Michelangelo-koncernen strider mod den vurdering, der blev foretaget i den omhandlede sag. Klagepunktsmeddelelsen skal efter Keramag m.fl.s opfattelse have samme rækkevidde for alle adressater.

138. Ifølge Keramag m.fl. er Rettens konklusion under alle omstændigheder mangelfuldt begrundet, eftersom det ikke er muligt at undersøge, hvorfor detaljeringsgraden i det samme punkt i den samme klagepunktsmeddelelse skulle vurderes forskelligt i Keramag- og Wabco-sagen.

139. Keramag m.fl. har gjort gældende, at denne forskel i forbindelse med klagepunktsmeddelelsen har krænket deres ret til forsvar, da de sandsynligvis ville have valgt en anden forsvarsstrategi, hvis de var blevet oplyst korrekt om, hvad de blev beskyldt for. De har anført, at det påvirkede deres forsvar og den anfægtede afgørelse, at det ikke fremgik af klagepunktsmeddelelsen, hvilke klagepunkter der blev gjort gældende over for Sanitec Europe Oy og Pozzi Ginori. Det følger efter Keramag m.fl.s opfattelse heraf, at denne afgørelse bør annulleres helt eller delvis, for så vidt som den konkluderede, at Sanitec Europe og Pozzi Ginori havde gjort sig skyldige i overtrædelser i den italienske keramiksektor, og at bøden bør ophæves eller nedsættes tilsvarende. De har tilføjet, at den anfægtede afgørelse ville have været anderledes, hvis deres ret til forsvar ikke var blevet tilsidesat, og præciseret, at den anfægtede afgørelse – uanset denne omstændighed – skal annulleres på grund af denne tilsidesættelse.

140. Jeg har i tilknytning til Kommissionens appel (punkt 93 og 96 i dette forslag til afgørelse) henvist til retspraksis⁵⁰, hvorefter »Rettens forpligtelse til at begrunde sine domme *i princippet* ikke indebærer, at den skal begrunde den løsning, som den vælger i en sag, i forhold til den løsning, som den vælger i en anden sag, der er indbragt for den, selv om den vedrører den samme afgørelse« (min fremhævelse). Jeg har præciseret, at Domstolens brug af udtrykket »i princippet« berettiger, at den retspraksis vedrørende modstridende begrundelser, der generelt finder anvendelse på begrundelsen i én og samme dom – *under særlige omstændigheder* – finder anvendelse på den begrundelse, der angives i to eller flere domme i parallelle sager vedrørende den samme overtrædelse og den samme afgørelse.

141. Til forskel fra Kommissionens appel er jeg dog af den opfattelse, at der ikke foreligger sådanne særlige omstændigheder i kontraappellen.

142. Selv om Keramag m.fl.s argument vedrørende Wabco-dommen ikke er tilstrækkelig præcist, eftersom det ikke fremgår, hvilken passage i Wabco-dommen dette argument støttes på, må det blot konstateres, at der ikke er manglende overensstemmelse mellem Rettens konklusioner i de to domme. Retten undersøgte således, om klagepunktsmeddelelsens punkt 277 var tilstrækkelig, i vidt forskellige sammenhænge og behandlede vidt forskellige spørgsmål i de to sager. For det første vedrørte Wabco-sagen, som Kommissionen har påpeget, spørgsmålet om, hvorvidt en manglende udtalelse kunne sidestilles med en tilståelse af konkurrencebegrænsende aktivitet, og ikke spørgsmålet om, hvorvidt klagepunktsmeddelelsen var tilstrækkelig til, at Keramag m.fl. kunne udøve deres ret til forsvar. For det andet har Pozzi Ginori til forskel fra Wabco ikke undladt at udtale sig om påstandene om Michelangelo-koncernens møder i Italien.

143. Keramag m.fl. har under alle omstændigheder ikke fremlagt andre beviser, som de kunne have fremlagt, hvis »karakteren af de konkurrencebegrænsende aktiviteter«, der fandt sted på Michelangelos møder, var blevet præciseret på en anden måde. Keramag m.fl.s argumenter er som følge heraf hypotetiske og grundløse.

144. Det andet anbringende i kontraappellen må derfor afvises eller under alle omstændigheder forkastes som ugrundet.

B – Dommen i sagen Duravit m.fl. mod Kommissionen (det tredje anbringende), i sagen Villeroy & Boch AG mod Kommissionen (det første og det andet anbringende) og i sagen Villeroy & Boch SAS mod Kommissionen (det første og det andet anbringende)

145. Efter min opfattelse vil Domstolen i disse sager med lethed kunne drage sine konklusioner af ophævelsen af Keramag-dommen og af mit forslag om, at Domstolen selv træffer afgørelse i sagen vedrørende Keramag m.fl.

50 — Dom Team Relocations m.fl. mod Kommissionen (C-444/11 P, EU:C:2013:464, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).

146. Den argumentation, som Duravit m.fl., Villeroy & Boch AG og Villeroy & Boch SAS har fremført, svarer i princippet til den argumentation, som Kommissionen har fremført i sin appel mod Keramag-dommen. Som jeg har forklaret, er bevisførelsen imidlertid forkert i Keramag-dommen. Duravit- og Villeroy & Boch Austria-dommen omhandler i modsætning til det af appellanterne anførte hverken urigtig gengivelse af begrundelsen eller manglende begrundelse for så vidt angår de samme beviser. De anbringender, der vedrører disse beviser, må derfor afvises, og det følger af mine konklusioner om appelsagen Kommissionen mod Keramag Keramische Werke m.fl., at enhver indvending om forskelsbehandling i de forskellige domme i sig selv bortfalder, uanset om de pågældende argumenter kan antages til realitetsbehandling.

147. Det er derfor kun subsidiært, at jeg i det følgende vil undersøge disse sager nærmere i kraft af min rolle som generaladvokat.

1. Sagen Duravit m.fl. mod Kommissionen (det tredje anbringende)

148. *Duravit m.fl.* har gjort gældende, at Retten i flere tilfælde foretog en åbenbar og afgørende urigtig gengivelse af sagsakterne og som følge heraf begik retlige fejl og tilsidesatte de anerkendte principper for bevisførelsen.

149. *Duravit m.fl.* har fremført 14 påstande om urigtig gengivelse af beviser, hvoraf den 7. og 12. påstand (vedrørende præmis 213 og præmis 312 ff. i Rettens dom) vedrører den omstændighed, at Retten vurderede de samme beviser forskelligt i den omhandlede sag og de parallelle sager.

150. Ifølge *Kommissionen* bør alle påstande om urigtig gengivelse forkastes, enten fordi de bygger på en misforståelse af *Duravit*-dommen, eller fordi *Duravit m.fl.* reelt i et vist omfang har fremført dette anbringende for at få vurderet de faktiske omstændigheder på ny, uden at det er påvist, at Retten foretog en åbenbart urigtig gengivelse af disse omstændigheder.

151. Efter Domstolens anmodning vil jeg i det foreliggende forslag til afgørelse begrænse analysen af dette anbringende til spørgsmålet om, hvorvidt Rettens konklusioner om visse beviser, der vurderes anderledes i andre sager, kan lægges til grund i denne sag (dvs. udelukkende den 7. og den 12. påstand om urigtig gengivelse, som *Duravit m.fl.* har fremført).

152. *Duravit m.fl.* har gjort gældende, at Retten vurderede de samme beviser anderledes i den omhandlede sag end i de parallelle sager (*Keramag-* og *Villeroy & Boch Austria*-dommen), bl.a. med hensyn til indholdet og inddragelsen af visse møder, som *Duravit m.fl.* deltog i, ved undersøgelsen af, om der forekom konkurrencebegrænsende adfærd.

153. Efter min opfattelse gik Retten ikke videre end en rimelig vurdering af beviserne i den omhandlede sag.

a) Den syvende påstand om urigtig gengivelse

154. *Duravit m.fl.* har anført, at Retten gengav beviser urigtigt i *Duravit*-dommens præmis 213 og tilsidesatte principperne for bevisførelse med hensyn til indholdet af de notater, som Hansgrohes medarbejder, Otto Schinle, udarbejdede på mødet mellem DSI (Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie) og IFS (Industrie Forum Sanitär) den 5. oktober 2000, og som blev fortolket anderledes i *Keramag*-dommen.

155. Disse argumenter er efter min opfattelse kun et påskud for at rejse tvivl om den vurdering af beviserne, som Retten foretog i dommens præmis 213, og som ikke uden videre kan anfægtes i en appelsag.

156. Ifølge fast retspraksis skal en urigtig gengivelse af beviserne således fremgå åbenbart af sagsakterne, uden at det er nødvendigt at foretage en ny vurdering af de faktiske omstændigheder og beviserne⁵¹.

157. Kommissionen har påpeget, at det under alle omstændigheder fremgår af Duravit-dommens præmis 213 – hvori der henvises til den retspraksis, der er omtalt i den nævnte doms præmis 210-212 – at Retten bemærkede det samme som i Keramag-dommens præmis 133, som Duravit m.fl. har henvist til.

158. I præmis 133 fastslog Retten imidlertid entydigt, at det konkurrencebegrænsende formål efter dens opfattelse fremgik af notaterne vedrørende mødet den 5. oktober 2000: »Det fremgår entydigt af den passage i Hansgrohes notater, der er nævnt i præmis 132 ovenfor, at mødet havde til formål at begrænse konkurrencen. De prisforhøjelser for 2001, som deltagerne blev orienteret om ved den lejlighed, udgør følsomme oplysninger i henhold til den retspraksis, der er nævnt i præmis 54-57 ovenfor« (min fremhævelse).

b) Den 12. påstand om urigtig gengivelse

159. Duravit m.fl. har anført, at Retten i Duravit-dommens præmis 312 ff. gengav den anfægtede afgørelse urigtigt i forhold til bevisværdien af de beviser, der vedrørte mødet i IFS den 24. april 2001 og møderne i Fachverband Sanitärkeramische Industrie (herefter »FSKI«) den 23. januar og den 5. juli 2002.

160. Som jeg har henvist til i forbindelse med den 7. påstand om urigtig gengivelse, sigter disse argumenter også mod at rejse tvivl om Rettens vurdering af beviserne, som ikke uden videre kan anfægtes i en appelsag.

161. I Keramag-dommen fastslog Retten faktisk, at det ikke fremgik af den anfægtede afgørelses begrundelse, at der havde været konkurrencebegrænsende aktiviteter mellem deltagerne på de to møder i FSKI. Retten fastslog det samme om mødet i IFS den 23. januar 2002 (dommens præmis 129).

162. Jeg mener imidlertid ikke, at den fastslog det modsatte i Duravit-dommen. De tre møder blev slet ikke behandlet i denne dom. Henvisningen i denne doms præmis 313 til den høje bevisværdi, som »næsten alle« beviser vedrørende møderne i IFS og FSKI havde, kan kun vedrøre de møder, som Retten undersøgte. De tre ovennævnte møder er således ikke omfattet af denne henvisning. Det samme må gælde for mødet i IFS den 14. november 2001.

c) Konklusion

163. Den 7. og den 12. påstand om urigtig gengivelse, som Duravit m.fl. har fremført, bør enten afvises eller forkastes som ugrundet.

⁵¹ — Dom Siemens m.fl. mod Kommissionen (C-239/11 P, C-489/11 P og C-498/11 P, EU:C:2013:866, præmis 42), hvori der henvises til dom Activision Blizzard Germany mod Kommissionen (C-260/09 P, EU:C:2011:62, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).

2. Sagen Villeroy & Boch AG mod Kommissionen

a) Det første anbringende (vurderingen af den overtrædelse, der angiveligt fandt sted i Frankrig, er modstridende og uforenelig med ligebehandlingsprincippet, princippet om in dubio pro reo og logikkens grundsætninger)

i) Kort sammenfatning af Villeroy & Boch AG's argumenter

164. Villeroy & Boch AG har anfægtet vurderingen af beviserne vedrørende de handlinger, der er begået i Frankrig. Ifølge selskabet er der store uoverensstemmelser i bevisanalysen. Det strider mod ligebehandlingsprincippet, at bevisanalysen er behæftet med sådanne uoverensstemmelser, og Retten har begået en række retlige fejl til skade for selskabet. For det første vurderede Retten to beviser (Ideal Standards og Roca Frances erklæringer vedrørende bødenedsættelse) helt anderledes end i Keramag-dommen, hvilket var til skade for selskabet og i strid med ligebehandlingsprincippet og princippet om, at enhver rimelig tvivl skal komme den anklagede til gode (princippet om in dubio pro reo). For det andet analyserede Retten et bevis, der ikke kunne anvendes (Duravit m.fl.s erklæring), hvilket også var til skade for selskabet, og tilsidesatte samtidig sin egen praksis, ligebehandlingsprincippet, princippet om, at enhver rimelig tvivl skal komme den anklagede til gode, samt artikel 263 TEUF og artikel 296, stk. 2, TEUF ved uretmæssigt at sætte sin egen begrundelse i stedet for den anfægtede afgørelses begrundelse.

165. Villeroy & Boch AG har desuden anført, at et vidneudsagn fra en virksomhed, der har anmodet om bødenedsættelse, ifølge princippet om testis unus testis nullus- (ét vidne er intet vidne), der er fastsat i retspraksis, også kan understøttes af vidneudsagn fra andre deltagere i kartellet. Det er tilfældet i den foreliggende sag, hvor det vidneudsagn, der blev afgivet i forbindelse med Ideal Standards anmodning om bødenedsættelse, blev bekræftet af Roca Frances erklæring. Vurderingen af de beviser, der var fremført til støtte for deres deltagelse i Frankrig, er i klar modstrid med den vurdering, der blev foretaget i Keramag-dommen.

166. Eftersom der ikke blev fremlagt andre lovlige beviser vedrørende den overtrædelse, som Villeroy & Boch AG angiveligt havde begået i Frankrig, var domfældelsen af dette selskab baseret på en retlig fejl af samme art som de ovenfor nævnte vedrørende handlinger begået i Frankrig. Rettens dom bør derfor ophæves for så vidt angår konklusionen om en samlet overtrædelse, da betingelserne for, at der er tale om en kompleks og vedvarende overtrædelse, ikke er opfyldt for så vidt angår Frankrig. Som minimum bør konstateringerne i den anfægtede afgørelses artikel 1 og 2 vedrørende Frankrig annulleres.

167. Ifølge Kommissionen er denne argumentation ugrundet.

ii) Analyse

168. Som jeg har nævnt i min analyse af appelsagen Kommissionen mod Keramag Keramische Werke m.fl. (punkt 45-131 i dette forslag til afgørelse), er visse vurderinger i Keramag-dommen i klar modstrid med de tilsvarende vurderinger i tre parallelle domme (Roca Sanitario-, Duravit- og Villeroy & Boch Austria-dommen), som blev afsagt den samme dag, af de samme dommere og vedrørende den samme afgørelse fra Kommissionen. Alle disse domme vedrører de samme faktiske omstændigheder, hvor Kommissionen har påberåbt sig de samme beviser.

169. I modsætning til, hvad Villeroy & Boch AG har anført, fastslog Retten i Villeroy & Boch Austria-dommen imidlertid med rette, at de konkurrencebegrænsende drøftelser, der fandt sted på mødet i AFICS den 25. februar 2004, retligt set var blevet godtgjort på fyldestgørende vis med støtte i de samstemmende anmodninger, som Ideal Standard og Roca France indgav i medfør af

samarbejdsmeddelelsen. Retten fulgte således den faste retspraksis, hvorefter indholdet af en anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen kunne bekræftes af en anden anmodning i medfør af denne meddelelse⁵². Den kom frem til det samme resultat i Duravit-dommen (præmis 324). I Roca-dommen (præmis 198 og 239) indrømmede Retten endelig, som jeg har nævnt i punkt 49 (tredje led) i dette forslag til afgørelse, en bødenedsættelse på 6%, da de fremlagte oplysninger repræsenterede en betydelig merværdi ved at påvise, at der var foregået konkurrencebegrænsende drøftelser på mødet i AFICS den 25. februar 2004. Roca-dommen omhandlede således det samme aspekt af overtrædelsen som den omhandlede sag.

170. Som jeg har nævnt, fastslog Retten i tre domme (Roca-, Duravit- og Villeroy & Boch Austria-dommen), at overtrædelsen var begået inden for rammerne af AFICS, hvorimod den konkluderede det modsatte i Keramag-dommen. Som jeg har påpeget i punkt 99 i dette forslag til afgørelse, findes den fejlagtige vurdering af beviserne i Keramag-dommen, der efter min opfattelse bør ophæves.

171. Selv om Domstolen ikke retter sig efter mit forslag i sagen Kommissionen mod Keramag m.fl., vil jeg gøre opmærksom på, at Villeroy & Boch AG ikke påstår, at Villeroy & Boch Austria-dommen er mangelfuldt begrundet, eller at Retten gengav beviserne urigtigt. Hvis Retten – som Kommissionen har påpeget – ikke havde afsagt Keramag-dommen, ville Villeroy & Boch AG ikke have anfægtet denne del af dommen.

172. I dommen i sagen Koninklijke Wegenbouw Stevin mod Kommissionen⁵³ havde appellantens også gjort gældende, at ligebehandlingsprincippet og de grundlæggende krav om sammenhæng i retsafgørelser var blevet tilsidesat, men Domstolen afviste dette anbringende, fordi appellantens påstand, at de omtvistede beviser var gengivet urigtigt. Det samme må gælde for argumentet om, at Villeroy & Boch Austria-dommen er mangelfuldt begrundet (punkt 18 i appelskriftet).

173. Med hensyn til de påståede tilsidesættelser af »princippet om testis unus, testis nullus«, »princippet om in dubio pro reo«, uskyldsformodningen og påstanden om, at de beviser, der blev undersøgt for at påvise den overtrædelse, som Villeroy & Boch AG havde begået i Frankrig, var utilstrækkelige, skal det påpeges (jf. punkt 169 i dette forslag til afgørelse), at en anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen ifølge retspraksis⁵⁴ kan bekræftes af en anden anmodning. I Keramag-dommen undlod Retten ganske enkelt at undersøge bevisværdien af de erklæringer fra Roca France, der var knyttet som bilag til anmodningen (jf. i denne sammenhæng punkt 77 ff. i dette forslag til afgørelse).

174. I det foreliggende tilfælde, dvs. i Villeroy & Boch Austria-dommen (men også i Duravit-dommen, jf. ovenfor), bekræftede Retten imidlertid udtrykkeligt, at de erklæringer, som Roca France afgav i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse, indgik i det bevismateriale, som gjorde det muligt for Retten at fastslå overtrædelsen vedrørende keramiske sanitetsartikler i Frankrig. Den bemærkede i disse to domme, at Ideal Standard og Roca France bekræftede hinandens erklæringer, i hvert fald med hensyn til »lavprisprodukter«, som var den produktgruppe, der var omfattet af Kommissionens konklusioner.

52 — Bekræftelsen behøver ikke at være baseret på dokumenter fra den periode, hvor handlingerne blev begået. En række erklæringer kan være retvisende, hvis de gensidigt understøtter hinanden. Jf. herved dom Siemens m.fl. mod Kommissionen (C-239/11 P, C-489/11 P og C-498/11 P, EU:C:2013:866, præmis 190 og 191). Jf. også domme Lögstör Rör mod Kommissionen (T-16/99, EU:T:2002:72, præmis 45-47), Bolloré m.fl. mod Kommissionen (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 og T-136/02, EU:T:2007:115, præmis 168) og Polimeri Europa mod Kommissionen (T-59/07, EU:T:2011:361, præmis 55). Det kan være tilstrækkeligt, at en erklæring, der afgives i forbindelse med en anmodning i medfør af samarbejdsmeddelelsen, bekræftes af en anden erklæring, hvis denne erklæring er afgivet uafhængigt og stemmer overens med hovedlinjerne i beskrivelsen af overtrædelsen. Jf. herved dom Total Raffinage Marketing mod Kommissionen (T-566/08, EU:T:2013:423, præmis 74).

53 — C-586/12 P, EU:C:2013:863, præmis 22-29.

54 — Jf. punkt 52 i dette forslag til afgørelse.

175. Retten fandt det ikke nødvendigt at undersøge andre beviser⁵⁵, fordi den anså Ideal Standards og Roca Frances erklæringer for at være tilstrækkelige. Det er således kun, hvis Domstolen finder, at de to erklæringer fra Ideal Standard og Roca France ikke er tilstrækkelige til at fastslå overtrædelsen i Frankrig, at det påhviler Retten (eller Domstolen, hvis sagen efter dens opfattelse er moden til påkendelse) at undersøge bevisværdien af disse yderligere beviser.

176. Villeroy & Boch AG's første anbringende bør derfor enten afvises eller forkastes som ugrundet.

b) Det andet anbringendes andet led (tilsidesættelse af logikkens grundsætninger og ligebehandlingsprincippet for så vidt angår den materielle vurdering og ansvaret for overtrædelser i Italien)

177. *Villeroy & Boch AG* foreholdt Retten, at den har fastslået, at dette selskab, der producerer keramiske sanitetsartikler, var ansvarligt for overtrædelser, som virksomheder, der ikke konkurrerede med appellant (producenter af vandhaner og armaturer), havde begået i Italien, selv om selskabet ikke drev virksomhed i dette land og ikke var til stede på de møder, hvor kartelreglerne angiveligt blev overtrådt. I parallelle sager fandt Retten desuden, at de virksomheder, der fandtes på dette marked, skulle fritages for ansvar. Ud over en klart diskriminerende forskelsbehandling til skade for appellant er der i denne henseende sket en tilsidesættelse af uskyldsformodningen og af logikkens grundsætninger.

178. *Kommissionen* har bestridt, at anbringendet om tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet for så vidt angår Rettens konstateringer i tre parallelle sager, der vedrører andre producenter af keramiske sanitetsartikler, kan antages til realitetsbehandling. Selv om Retten foretog konstateringer, der også kunne gælde for *Villeroy & Boch AG*, i andre domme, har dette selskab dog ikke fremført et tilsvarende anbringende ved Retten.

179. Det er under alle omstændigheder tilstrækkeligt at fastslå, at *Villeroy & Boch AG* ifølge retspraksis »er berettiget til over for Domstolen at fremsætte anbringender, der er afledt af den appellerede dom«⁵⁶ (dvs. forskelsbehandlingen i forhold til de andre parter).

180. Med hensyn til realiteten skal det – uden at det er nødvendigt at tage stilling til, om argumentet om en eventuel forskelsbehandling i forhold til andre virksomheder, der var omfattet af Rettens parallelle domme, er relevant – påpeges, at Rettens afgørelse om delvis annullation vedrørende den overtrædelse, der var fastslået i Italien, kun er baseret på, at visse virksomheder deltog i overtrædelsen i kortere tid, og at afgørelsen ikke berører spørgsmålet om, hvorvidt *Villeroy & Boch AG* kunne have kendskab til overtrædelsen i dette land eller med rimelighed kunne have forudset den. For at virksomheden kan drages til ansvar for en samlet overtrædelse, skal det godtgøres, at den ikke kunne være uvidende om det samlede kartels generelle rækkevidde og væsentlige egenskaber, men den behøvede ikke at kende alle detaljer⁵⁷.

181. Jeg vil nærmere bestemt fremhæve følgende.

182. For det første fastslog Retten i *Duravit*-dommen (punkt 37-41 i appelskriftet) som anført af *Kommissionen*, at beviserne ikke var tilstrækkelige til at konkludere, at *Duravit m.fl.* var bekendt med den overtrædelse, der var begået i Italien, hvilket *Duravit m.fl.* klart og utvetydigt havde bestridt.

55 — Jf. konklusionerne i *Villeroy & Boch Austria*-dommens præmis 295, der i virkeligheden vedrører tabellen fra mødet den 25. februar 2004, *Ideal Standards* forklaringer om omstændighederne i forbindelse med dokumentets udfærdigelse, dets ophavsmand, datoen, de månedlige oversigter med fortrolige omsætningstal og *Lalignés* erklæringer.

56 — Domme *Stadtwerke Schwäbisch Hall m.fl. mod Kommissionen* (C-176/06 P, EU:C:2007:730, præmis 17) og *Kommissionen m.fl. mod Siemens Österreich m.fl.* (C-231/11 P – C-233/11 P, EU:C:2014:256, præmis 102).

57 — Dom *Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mod Kommissionen* (T-259/02 – T-264/02 og T-271/02, EU:T:2006:396, præmis 193). Jf. også dom *Team Relocations m.fl. mod Kommissionen* (C-444/11 P, EU:C:2013:464, præmis 54).

183. Villeroy & Boch AG og Duravit m.fl. befandt sig i øvrigt ikke i den samme situation, både fordi Duravit m.fl. havde deltaget i overtrædelsen i tre medlemsstater, og Villeroy & Boch AG havde deltaget i den i fem medlemsstater, og fordi det sidstnævnte selskab havde medvirket i overtrædelsen i en meget længere periode. Disse to forhold gør det som regel lettere at klarlægge den ulovlige adfærd faktiske rækkevidde.

184. For det andet var den delvise annullation for så vidt angår Wabco-dommen (punkt 42 og 43 i appelskriftet) baseret på et særligt problem. En stor del af bøden vedrørte en overtrædelse i forbindelse med keramiske sanitetsartikler, der blev solgt i Italien, og en del af denne bøde blev derfor beregnet ud fra værdien af afsætningen af disse artikler i Italien, hvorimod bøden til Villeroy & Boch AG blev beregnet uden at tage hensyn til værdien af afsætningen i Italien.

185. For det tredje fastslog Retten i Wabco-sagen, at det kun var godtgjort, at virksomheden havde deltaget i overtrædelsen vedrørende keramiske sanitetsartikler på det italienske marked i en bestemt periode. Retten nedsatte derfor bøden tilsvarende. Den gjorde det dog klart, at Ideal Standard også havde deltaget i dette kartel ved at udveksle oplysninger med producenter af vandhaner og armaturer⁵⁸. Den del af bøden, der vedrørte værdien af afsætningen af vandhaner og armaturer på dette marked, blev ikke anfægtet af Ideal Standard, og Retten ophævede den heller ikke. Når Retten ikke fastslog, at Ideal Standard ikke havde haft kendskab til en del af overtrædelsen, har jeg (i lighed med Kommissionen) vanskeligt ved at se, hvordan Villeroy & Boch AG's situation i Italien skulle kunne sammenlignes med Ideal Standards situation.

186. Hvad for det fjerde vedrørte Rettens annullation i Keramag-dommen (punkt 44-47 i appelskriftet) kun en begrænset del af overtrædelsen, og den skyldtes manglende beviser for Pozzi Ginoris deltagelse i en periode på nogle måneder. Den førte ikke til nedsættelse af bøden, som også blev beregnet ud fra værdien af afsætningen af keramiske sanitetsartikler i Italien⁵⁹.

187. Når Retten ikke fastslog, at Keramag m.fl. ikke havde haft kendskab til den ulovlige adfærd i Italien, har jeg vanskeligt ved at se, hvordan Villeroy & Boch AG's situation i Italien skulle kunne sammenlignes med Keramag m.fl.s situation.

188. Det andet anbringendes andet led bør derfor forkastes.

3. Sagen Villeroy & Boch SAS mod Kommissionen

a) Det første anbringende (modsigelse i vurderingen af beviserne vedrørende Frankrig, som tilsidesætter ligebehandlingsprincippet og princippet om in dubio pro reo og er til skade for den logiske og retlige sammenhæng i dommen)

189. Villeroy & Boch France har påpeget, at den vurdering, som Retten foretog af Ideal Standards, Roca Frances og Duravits erklæringer om alle de faktiske omstændigheder, der blev konstateret i Frankrig, ikke svarer til dens vurdering af de samme beviser i Keramag- og Wabco-dommen, og at Retten dermed tilsidesatte ligebehandlingsprincippet og princippet om in dubio pro reo.

190. Ifølge Villeroy & Boch France baserede Retten sin dom i Villeroy & Boch Austria-sagen på Ideal Standards og Roca Frances erklæringer, hvorimod den i Keramag-dommen fandt, at Ideal Standards erklæring ikke i sig selv kunne udgøre et tilstrækkeligt bevis, og at Kommissionen ikke kunne lægge Roca Frances erklæringer til grund, når der ikke forelå beviser, som bekræftede, at der var iværksat en samordning af minimumspriser.

⁵⁸ — Dommens præmis 91 og 99.

⁵⁹ — Til forskel fra den bøde, som Villeroy & Boch AG blev idømt.

191. Med hensyn til Duravit m.fl.s erklæring har Villeroy & Boch SAS gjort gældende, at Retten i Keramag-dommen fastslog, at denne erklæring ikke blev meddelt selskabet under den administrative procedure og som følge heraf ikke kunne gøres gældende over for det. Begrundelsen for den anfægtede afgørelse er behæftet med en mangel, fordi Retten bekræftede Ideal Standards erklæring med støtte i Duravit m.fl.s erklæring.

192. Villeroy & Boch SAS har anført, at Retten dermed tilsidesatte artikel 263 TEUF og artikel 296, stk. 2, TEUF og princippet om uskyldsformodning, som er fastsat i chartrets artikel 48, stk. 1, og i artikel 6, stk. 2, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, der blev undertegnet i Rom den 4. november 1950.

193. Hvad angår den manglende overensstemmelse med Keramag-dommen henvises til punkt 45 ff. i dette forslag til afgørelse, der vedrører denne dom, og til punkt 148 ff. (Duravit m.fl.) og punkt 168 ff. (Villeroy & Boch AG), hvori jeg har begrundet mit forslag om, at de anbringender, som Duravit m.fl. og Villeroy & Boch AG har støttet på denne modstrid, forkastes.

194. Jeg er i øvrigt enig med Villeroy & Boch SAS i, at Duravit m.fl.s svar på klagepunktsmeddelelsen ikke kan anvendes som bevismateriale. Villeroy & Boch SAS's argument er imidlertid ikke relevant, eftersom det er klart, at Villeroy & Boch Austria-dommen ikke var baseret på dette svar (jf. denne doms præmis 295). Kommissionen har ikke bestridt, at den kun henviste til dette svar for fuldstændighedens skyld, og at det ikke kunne tages i betragtning, når det hverken var nævnt i klagepunktsmeddelelsen eller i den skriftlige sagsfremstilling.

195. Det første anbringende bør derfor forkastes.

b) Det andet anbringende (den påståede retlige fejl ved kvalificering af overtrædelsen som en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse – uoverensstemmelser mellem de forskellige domme)

196. Villeroy & Boch SAS har i det væsentlige anført, at Retten ikke foretog de samme konstateringer vedrørende selskabet, som den gjorde i Keramag-, Duravit- og Wabco-dommen. Hvis Retten havde gjort dette, ville den ikke have kunnet fastslå, at der forelå en samlet, vedvarende og kompleks overtrædelse. Med dette klagepunkt har Villeroy & Boch SAS således subsidiært gjort gældende, at der mangler beviser for selskabets skyld: a) i Frankrig som følge af konstateringerne i Keramag-dommen, b) i Italien som følge af den delvise eller fuldstændige annullation af konstateringerne om deltagelse i overtrædelser i Duravit-, Wabco- og Keramag-dommen, c) i Tyskland og d) i Nederlandene som følge af den delvise annullation af den anfægtede afgørelse for så vidt angår moderselskabets handlinger.

197. Ud over at argumentere for mit forslag om, at Villeroy & Boch SAS' første anbringende om uoverensstemmelser mellem Rettens forskellige parallelle domme forkastes (jf. punkt 189 ff. i dette forslag til afgørelse), mener jeg også, at påstandene om, at en »væsentlig del af konstateringerne« (punkt 52 i appelskriftet) blev annulleret af Retten, må tilbagevises.

198. For Frankrigs vedkommende beror annullationen på, at en virksomhed deltog i begrænset omfang i overtrædelsen, eller at overtrædelsens geografiske omfang var mere begrænset.

199. For Tyskland og Italien nøjedes Retten med at indsnævre den periode, hvor to andre virksomheder havde deltaget, på grund af omstændighederne i forbindelse med deres deltagelse.

200. Med hensyn til Nederlandene blev moderselskabets deltagelse reduceret marginalt i forbindelse med annullationen.

201. Som Kommissionen har peget på, kan der i øvrigt godt foreligge en samlet overtrædelse, selv om visse virksomheder måske ikke var bekendt med hele overtrædelsen. I retspraksis sondres der netop mellem konstateringen af en samlet overtrædelse og den enkelte virksomheds ansvar. Når visse virksomheder måske ikke kendte overtrædelsens samlede omfang, skyldes det, at disse virksomheder koncentrerede deres aktiviteter om visse markeder og kun havde en beskeden aktivitet på de øvrige markeder.

202. Det andet anbringende bør derfor forkastes.

C – Sagen Roca Sanitario mod Kommissionen (udelukkende det andet anbringendets første led)

1. Kort sammenfatning af parternes argumenter

203. Med dette led har *Roca Sanitario* gjort gældende, at selv om Retten fandt, at den overtrædelse, som selskabet blev holdt ansvarlig for, var mindre grov end de overtrædelser, der blev tilregnet »den hårde kerne« (eller »centrale gruppe«) af virksomheder i kartellet⁶⁰, drog den ikke de nødvendige konsekvenser heraf, for så vidt som Retten ikke nedsatte den bøde, som selskabet blev pålagt, under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret og hverken justerede koefficienten for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet« eller fastslog, at der forelå formildende omstændigheder. Retten tilsidesatte således begrundelsespligten og principperne om individuelle straffe og personligt ansvar, proportionalitet (jf. chartrets artikel 49, stk. 3), ligebehandling og beskyttelse af den berettigede forventning.

204. *Kommissionen* har indledningsvis gjort gældende, at der allerede er taget højde for det begrænsede geografiske omfang af de overtrædelser, som *Roca Sanitario* og dets datterselskaber begik, i bødernes grundbeløb, som kun blev beregnet på grundlag af omsætningen i Frankrig og Østrig.

205. Selv om det geografiske omfang ifølge retningslinjerne af 2006 er en faktor, der skal tages hensyn til ved fastsættelsen af de gældende koefficienter, spiller det kun en beskeden rolle, da afsætningsværdi giver de nødvendige oplysninger, og overtrædelsens karakter er den vigtigste faktor i forbindelse med vurderingen. Kommissionen har således udviklet en praksis, hvor den anvender en mindre forhøjelse på typisk 1%, når den geografiske udstrækning svarer til hele Den Europæiske Union eller Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde. Den kan imidlertid vælge ikke at anvende denne praksis, når overtrædelsen har et mere begrænset geografisk omfang, for ikke at skulle forhøje denne procentsats med en decimalværdi i forhold til det antal medlemsstater, der er omfattet af overtrædelsen. Kommissionen afveg derfor ikke fra den metode, der angives i dens retningslinjer af 2006, ved at anvende koefficienter på 15%.

206. Kommissionen har ligeledes anført, at Retten ikke er forpligtet til at nedsætte en bøde, som den anser for at være forholdsmæssig, blot fordi den finder, at bøderne til andre deltagere i kartellet burde have været højere. Retten har tværtimod gentagne gange afvist en sådan nedsættelse med henvisning til princippet om, at »ingen til egen fordel kan påberåbe sig en ulovlighed, der er begået til fordel for andre«. Det fremgår både af retspraksis og af Kommissionens afgørelsespraksis, at enhver forskel i forbindelse med deltagelsen i overtrædelsen ikke nødvendigvis skal udløse en bødenedsættelse, såfremt bøden afspejler den berørte virksomheds individuelle deltagelse korrekt.

207. Kommissionen har i øvrigt gjort gældende, at Domstolen ikke forlanger en detaljeret begrundelse, når koefficienterne (for forhøjelsen af bødens grundbeløb) ligger på ca. 15%⁶¹. Det fremgår under alle omstændigheder af *Roca Sanitario*-dommen, hvorfor koefficienterne var passende.

60 — Disse virksomheder svarer til de otte selskabskoncerner, som Kommissionen i 797. betragtning til den anfægtede afgørelse betegnede som den hårde kerne i kartellet, fordi de havde deltaget i kartellet i alle eller de fleste berørte medlemsstater og var tilknyttet mindst ét samordningsorgan.

61 — Dom Team Relocations m.fl. mod Kommissionen (C-444/11 P, EU:C:2013:464, præmis 118-126).

208. Klagepunktet om, at denne dom ikke stemmer overens med de domme, der blev afsagt i de parallelle sager, bør efter Kommissionens opfattelse afvises, eftersom det ikke kan efterprøves, uden at der foretages en sammenlignende analyse af de relevante faktiske omstændigheder. Retten anvendte under alle omstændigheder den samme sats på 15% for de andre virksomheder, heriblandt Duravit og Dornbracht, der ikke blev draget til ansvar for det samlede kartel.

2. Analyse

a) Gennemgang af retspraksis

209. Jeg vil indledningsvis henvise til mit forslag til afgørelse Telefónica og Telefónica de España mod Kommissionen (C-295/12 P, EU:C:2013:619), hvori jeg fokuserede på problematikken omkring Rettens fulde prøvelsesret⁶².

210. I de foreliggende appelsager skal det for så vidt angår omfanget af Domstolens retslige prøvelse heraf påpeges, at selv om Retten alene har kompetence til at efterprøve den måde, hvorpå Kommissionen i hvert enkelt tilfælde har vurderet grovheden af den ulovlige adfærd, tilkommer det under en appelsag Domstolen at undersøge, i hvilket omfang Retten juridisk korrekt har taget hensyn til alle væsentlige faktorer ved vurderingen af grovheden af en given adfærd under hensyntagen til artikel 101 TEUF og artikel 23 i forordning nr. 1/2003⁶³.

211. Når Retten træffer afgørelse om bøder under udøvelse af sin fulde prøvelsesret, er den desuden bundet af de samme retlige krav, som Kommissionen er, når den pålægger en sanktion, herunder princippet om ligebehandling af de virksomheder, der har deltaget i en aftale i strid med artikel 101 TEUF⁶⁴.

212. Det må ikke glemmes, at princippet om, at Domstolen ikke ud fra billighedsbetragtninger er berettiget til at udøve et andet skøn end det, Retten har anlagt, når denne træffer afgørelse som led i sin fulde prøvelsesret⁶⁵, ikke er til hinder for, at Domstolen efterprøver, om dette krav er blevet overholdt.

62 — Jf. bl.a. også forslag til afgørelser fremsat af generaladvokat Fennelly (Compagnie maritime belge transports m.fl. mod Kommissionen, C-395/96 P og C-396/96 P, EU:C:1998:518, punkt 184), Mischo (Weig mod Kommissionen, C-280/98 P, EU:C:2000:260, punkt 43-45), Kokott (Technische Unie mod Kommissionen, C-113/04 P, EU:C:2005:752, punkt 132), Poiares Maduro (Groupe Danone mod Kommissionen, C-3/06 P, EU:C:2006:720, punkt 41-59), Bot (E.ON Energie mod Kommissionen, C-89/11 P, EU:C:2012:375, punkt 115) og Mengozzi (Kommissionen m.fl. mod Siemens Österreich m.fl., C-231/11 P – C-233/11 P, EU:C:2013:578, punkt 94).

63 — Domme Baustahlgewebe mod Kommissionen (C-185/95 P, EU:C:1998:608, præmis 128) og Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 244).

64 — Jf. i denne retning domme Sarrió mod Kommissionen (C-291/98 P, EU:C:2000:631, præmis 96 og 97) og Kommissionen m.fl. mod Siemens Österreich m.fl. (C-231/11 P – C-233/11 P, EU:C:2014:256, præmis 105) samt generaladvokat Poiares Maduros forslag til afgørelse Groupe Danone mod Kommissionen (C-3/06 P, EU:C:2006:720, punkt 53).

65 — Jf. bl.a. dom Finsider mod Kommissionen (C-320/92 P, EU:C:1994:414, præmis 46).

213. Domstolen har således tidligere nedsat bøden i situationer, hvor Retten uden objektiv begrundelse havde behandlet en virksomhed strengere end de andre virksomheder, der var indblandet i det samme kartel⁶⁶, idet udøvelsen af den fulde prøvelsesret ikke må føre til forskelsbehandling af virksomheder, der har deltaget i den samme overtrædelse⁶⁷.

b) Retten fastslog, at der var sket forskelsbehandling, men drog ingen konsekvenser heraf

214. I det foreliggende tilfælde konkluderede Retten (præmis 187), at den overtrædelse, der var begået af virksomhederne i den hårde kerne, bl.a. på grund af det større geografiske omfang »burde« have udløst en bøde, der var beregnet ved hjælp af højere koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet«, og *erkendte* dermed, at *forskellige situationer* (dvs. situationen for virksomhederne i den hårde kerne og situationen for de øvrige virksomheder) *uretmæssigt var blevet behandlet ens*.

215. Retten justerede imidlertid ikke bødernes grundbeløb i opadgående eller nedadgående retning og fastholdt den samme koefficient for grovheden og den samme afskrækkende faktor på 15% for samtlige virksomheder⁶⁸.

216. I Roca Sanitario-dommens præmis 169, hvori den behandlede de anbringender, der var fremført til støtte for annullationspåstanden, forklarede Retten denne konklusion med, at »[s]elv hvis det antages, at Kommissionen burde have behandlet de virksomheder, som deltog i en samlet overtrædelse, der omfattede seks geografiske områder i Unionen og tre undergrupper af produkter, anderledes end dem, som deltog i en samlet overtrædelse på ét eneste område, kunne en sådan forskellig behandling alligevel ikke have gavnet sagsøgeren. Som det bemærkes i præmis 155 [i denne dom] vedrørende koefficienten for »ekstrabeløbet«, kunne Kommissionen i overensstemmelse med punkt 25 i retningslinjerne af 2006 med rette tage hensyn til en koefficient på 15% for »ekstrabeløbet« ved beregningen af bøden, da denne koefficient ikke er uforholdsmæssig i forhold til grovheden af den konkurrencebegrænsende adfærd, som sagsøgeren holdes ansvarlig for. Kommissionen kunne af de grunde, der er nævnt i præmis 155 [i den nævnte dom], med rette og uden at tilsidesætte proportionalitetsprincippet tage hensyn til en koefficient på 15% for »overtrædelsens grovhed« i overensstemmelse med punkt 21-23 i de nævnte retningslinjer. Det har derfor ikke været til skade for sagsøgeren, at der ikke skete en differentieret behandling af de virksomheder, som var adressater for den anfægtede afgørelse«.

66 — Jf. i denne retning dom Weig mod Kommissionen (C-280/98 P, EU:C:2000:627, præmis 67 og 68). Det fremgår af dom Salzgitter Mannesmann mod Kommissionen (C-411/04 P, EU:C:2007:54, præmis 68), at »selv om Domstolen ikke inden for rammerne af en appel af billighedsgrunde kan omgøre det skøn, som Retten har udøvet under sin fulde prøvelsesret vedrørende størrelsen af de bøder, som pålægges virksomheder på grund af disses overtrædelse af fællesskabsretten, kan udøvelsen af en sådan kompetence derimod ikke medføre, at der ved fastsættelsen af de nævnte bøders størrelse foretages en forskelsbehandling mellem de virksomheder, der har deltaget i en aftale eller samordnet praksis i strid med artikel 81, stk. 1, EF (dom[me] [...]) [Sarrió mod Kommissionen], C-291/98 P, [EU:C:2000:631,] præmis 96 og 97, og [...] [Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen], C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, [EU:C:2002:582,] præmis 617)«. Jf. også domme Dalmine mod Kommissionen (C-407/04 P, EU:C:2007:53, præmis 152 ff.) og Evonik Degussa mod Kommissionen (C-266/06 P, EU:C:2008:295, præmis 95 og 114).

67 — Dom Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 337): »[S]åfremt Retten specielt i forhold til en af disse virksomheder ønsker at fravige den beregningsmetode, som Kommissionen har fulgt, og som den ikke har draget i tvivl, skal den give en forklaring herpå i den appellerede dom.« Domstolen fastslog i dom Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, præmis 78), at »[h]erom er det tilstrækkeligt at bemærke, at idet Domstolen har fastslået den omtvistede beslutnings ulovlighed, kan den i henhold til den fulde prøvelsesret anlægge sin egen vurdering i stedet for Kommissionens og derfor ophæve, nedsætte eller forhøje bøden [...]. Denne kompetence udøves under hensyntagen til alle faktiske omstændigheder [...]. Kommissionens ovennævnte argument bør derfor forkastes«. I præmis 80 fastslog Domstolen derfor, at størrelsen af den bøde, som Guardian var blevet pålagt i den omtvistede beslutnings artikel 2, skulle nedsættes med 30%, og at dette beløb skulle fastsættes til 103 600 000 EUR (det oprindelige beløb var på 148 000 000 EUR).

68 — Retten betegner den som et »ekstrabeløb«.

217. Efter at Retten i dommens præmis 168 fastslog, at den overtrædelse, der blev tilregnet Roca Sanitario, var mindre grov, undveg den spørgsmålet om, hvorvidt der var udøvet forskelsbehandling, ved ganske enkelt at fastslå, at en sådan behandling i hvert fald ikke havde været til skade for Roca Sanitario, og bemærke, at denne virksomhed under alle omstændigheder ikke kunne have draget fordel af en forskellig behandling, eftersom den bøde, som virksomheden blev pålagt, ikke var uforholdsmæssig.

218. I Roca Sanitario-dommens præmis 185 bemærkede Retten som svar på de anbringender, der var fremført til støtte for påstanden om bødenedsættelse, at den »i præmis 168-170 [i den nævnte dom] har konstateret, at Kommissionen ikke tilsidesatte ligebehandlingsprincippet, da den pålagde sagsøgeren koefficienter på 15% for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet«. Det skal desuden påpeges, at Kommissionen som nævnt i præmis 155 ovenfor i overensstemmelse med punkt 21-23 og 25 i retningslinjerne af 2006 med rette kunne vurdere, at koefficienter på 15% for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet« ikke var uforholdsmæssige i forhold til overtrædelsens grovhed«.

219. I præmis 187 bemærkede Retten videre, at »[d]en omstændighed, at de virksomheder, som deltog i en samlet overtrædelse, der omfattede seks medlemsstater og tre undergrupper af produkter, burde være blevet pålagt en bøde beregnet på grundlag af koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet«, som var højere end de 15%, der blev lagt til grund for sagsøgerens sanktion, [...] ikke gyldigt [kan] begrunde, at Retten under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret pålægger sagsøgeren en bøde, der ikke er tilstrækkelig afskrækkende, henset til grovheden af den overtrædelse, sagsøgeren har deltaget i«.

220. Virksomhederne blev således behandlet forskelligt, men ligebehandlingsprincippet blev ikke tilsidesat, fordi bøden stadig var forholdsmæssig!

221. Det fremgår i denne forbindelse af chartrets artikel 49, stk. 3, at »[s]traffens omfang skal stå i rimeligt forhold til overtrædelsen«. Det er som følge af denne regel ulogisk at fastslå, at en overtrædelse er mindre grov, og samtidig opretholde sanktioner af samme omfang som for de grovere overtrædelser, der blev fastslået i de parallelle domme.

222. Retten fastslog som nævnt, at Roca Sanitario havde gjort sig skyldig i en mindre grov overtrædelse, men undlod at nedsætte bøden til denne virksomhed og fortsatte med at anvende den samme koefficient for grovheden og den samme afskrækkende koefficient som for bøderne til virksomhederne i den hårde kerne, som Kommissionen efter Rettens opfattelse burde have anvendt højere koefficienter for.

223. Det skal i denne sammenhæng klarlægges, om Retten kunne nægte at anvende lavere koefficienter for Roca Sanitario, hvilket ville sikre, at virksomheden blev behandlet på lige fod med andre deltagere, eftersom det ville være i strid med proportionalitetsprincippet, som kræver, at bøderne fastsættes på et tilstrækkelig afskrækkende niveau.

224. Det mener jeg ikke.

225. Hvis man følger Rettens argumentation om, at der med hensyn til grovheden bør sondres mellem de overtrædelser, der blev begået af henholdsvis Roca Sanitario og de andre deltagere, må det således konkluderes, at der ikke er nogen forbindelse mellem en bødes afskrækkende virkning og overtrædelsens grovhed, selv om Retten i præmis 187 taler om en bøde, der er afskrækkende, *henset til* overtrædelsens grovhed.

226. Hvis der pålægges den samme bøde for to overtrædelser, som ikke er lige grove, vil det enten medføre, at den ikke er afskrækkende nok for den ene part, eller at den er uforholdsmæssig for den anden part. Når beregningen af bøderne til de virksomheder, der er ansvarlige for den groveste overtrædelse, ikke er blevet ændret, og en virksomhed, der har begået en mindre grov overtrædelse, pålægges den samme bøde, vil denne bøde nødvendigvis være uforholdsmæssig.

227. Retten kunne ikke ændre det geografiske omfang af den samlede, vedvarende og komplekse overtrædelse, som en sagsøger havde deltaget i, f.eks. fra seks medlemsstater til kun to medlemsstater (som den gjorde i sag Dornbracht mod Kommissionen, T-386/10, EU:T:2013:450), eller fastslå, at den overtrædelse, som virksomhederne i den hårde kerne havde begået, på grund af det større geografiske omfang »burde« have udløst en bøde, der var beregnet ved hjælp af højere koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet« (Roca Sanitario-dommens præmis 187), og erkendte dermed, at forskellige situationer uretmæssigt var blevet behandlet ens (hvilket skete i det foreliggende tilfælde), og *samtidig beslutte ikke at forhøje bøderne til virksomhederne i den hårde kerne og beslutte, at den bøde, der f.eks. var blevet pålagt Roca Sanitario, ikke kunne nedsættes (eller at de nævnte koefficienter ikke kunne nedsættes), uden at give en tilstrækkelig begrundelse herfor.*

228. Retten fastslog således følgende i dom Mamoli Robinetteria mod Kommissionen (T-376/10, EU:T:2013:442, præmis 174): »En overtrædelse, der omfatter seks geografiske områder inden for Unionen og berører tre undergrupper af produkter, kan ikke gyldigt anses for at have samme grovhed, som en overtrædelse, der blev begået på én enkelt medlemsstats område, og som berørte to undergrupper af produkter. Henset til rækkevidden af påvirkningen af konkurrencen inden for Unionen må den første overtrædelse anses for at være grovere end den anden overtrædelse.«

229. Jeg mener i øvrigt ikke, at Retten fulgte sin egen praksis, hvorefter bøderne skal afpasses efter grovheden af de overtrædelser, der tilregnes de enkelte virksomheder i forbindelse med en samlet, vedvarende og kompleks overtrædelse. Ifølge principperne om individuelle straffe, personligt ansvar og forbud mod forskelsbehandling bør det som udgangspunkt afspejles i bødens størrelse, at virksomheden tillægges et mindre ansvar.

230. Det er efter Rettens opfattelse vigtigt at tage afsæt i retningslinjerne af 2006 for at opnå proportionalitet og afskrækkende virkning på en objektiv måde. Det skal herved påpeges, at retningslinjerne »fastsætter [...] vejledende regler [...] som myndighederne ikke kan fravige [...] uden at angive grunde, som er i overensstemmelse med princippet om ligebehandling«⁶⁹. De må derfor ikke anvendes blindt og automatisk – heller ikke af Retten – hvis de resulterer i forskelsbehandling⁷⁰.

231. Retten har i øvrigt tidligere fastslået tilsidesættelser af ligebehandlingsprincippet og draget de nødvendige konsekvenser heraf ved at nedsætte bøden. Det skete i domme Bolloré m.fl. mod Kommissionen (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 og T-136/02, EU:T:2007:115, præmis 694 ff.)⁷¹ og Chalkor mod Kommissionen (T-21/05, EU:T:2010:205, præmis 104-113). Retten fastslog i dommen i sagen Chalkor mod Kommissionen med rette, at »[e]n virksomhed [...] aldrig [kan] blive pålagt en bøde, hvis størrelse er beregnet ud fra en deltagelse i en hemmelig aftale, som virksomheden ikke er holdt ansvarlig for« (præmis 93)⁷².

69 — Dom KME Germany m.fl. mod Kommissionen (C-389/10 P, EU:C:2011:816, præmis 127).

70 — Som jeg også har forklaret i mit forslag til afgørelse Telefónica og Telefónica de España mod Kommissionen (C-295/12 P, EU:C:2013:619), kan Retten ikke påberåbe sig bestemmelserne i Kommissionens retningslinjer og anvende dem automatisk, som det antydes i Roca Sanitario-dommens præmis 185, og den skal navnlig sikre, at ligebehandlingsprincippet overholdes.

71 — Domstolen ophævede dommen delvist, men af andre grunde, og kun for så vidt som den vedrørte Bolloré (dom Papierfabrik August Koehler m.fl. mod Kommissionen, C-322/07 P, C-327/07 P og C-338/07 P, EU:C:2009:500).

72 — Jf. også dom Sigma Technologie mod Kommissionen (T-28/99, EU:T:2002:76, præmis 79-82), hvori Retten annullerede beslutningen delvist, fordi Sigma ikke var ansvarligt for hele kartellet, og i dette tilfælde nedsatte bøden med 10%. I dom IMI m.fl. mod Kommissionen (T-18/05, EU:T:2010:202, præmis 157) blev bøden også nedsat med 10% for at tage højde for, at IMI ikke havde deltaget i visse konkurrencebegrænsende handlinger. Jf. også dom Adriatica di Navigazione mod Kommissionen (T-61/99, EU:T:2003:335, præmis 190 og 191).

232. Det fremgår ligeledes af Domstolens praksis, at der foreligger en positiv forpligtelse (og ikke en mulighed, som Retten synes at mene) til at tage hensyn til, at overtrædelsen er mindre grov, ved bødeudmålingen: »[D]et [skal] ved vurderingen af overtrædelsens grovhed og, i givet fald, ved udmålingen af bøden tages i betragtning, at en virksomhed eventuelt ikke har deltaget i samtlige de elementer, som skal være til stede, for at der er tale om et kartel, eller at den eventuelt kun har spillet en mindre rolle i de elementer, som den har deltaget i« (min fremhævelse)⁷³.

c) Hvordan forholder det sig med begrundelsen?

233. Det bør fremhæves, at Retten på ingen måde har forklaret, hvorfor selv en mindre nedsættelse af grundbeløbet af den bøde, som Roca Sanitario blev pålagt, ikke resulterede i et tilstrækkelig afskrækkende beløb (den har i øvrigt heller ikke givet en fyldestgørende forklaring på, hvorfor satsen på 15% var passende). Retten bemærkede blot, at de anvendte koefficienter var »passende« for Roca Sanitario. Dette er selvfølgelig ikke en passende begrundelse! Roca Sanitario-dommen vedrører desuden kun (koefficienten for) »ekstrabeløbet«, og koefficienten for »overtrædelsens grovhed« er slet ikke nævnt.

d) Skal enhver forskel i de berørte virksomheders situation afspejles i bødernes størrelse?

234. Ifølge retspraksis skal der ved fastsættelsen af bødernes størrelse også tages hensyn til den relative grovhed af de overtrædelser, der tilregnes flere deltagere i den samme overtrædelse⁷⁴. Dette krav skal sikre, at princippet om individuelle straffe overholdes.

235. Domstolen har ganske vist fremhævet, at dette princip ikke kræver, at der tages højde for alle forskelle i henseende til virksomhedernes omsætning⁷⁵.

236. Det er efter min opfattelse logisk, at denne begrænsning – med andre ord erkendelsen af, at det er umuligt at stille deltagerne fuldstændig ens – ved analogi skal omfatte forskelle vedrørende den geografiske udstrækning og dermed grovheden af de fastslåede overtrædelser.

237. Det gælder ikke mindst, når disse forskelle i lighed med forskelle i omsætningen allerede afspejles i den afsætningsværdi, der tages i betragtning ved beregningen af bødens grundbeløb.

238. Det er derfor nødvendigt at undersøge, om den omstændighed, at der ikke blev taget hensyn til, at den overtrædelse, som blev tilregnet Roca Sanitario, var mindre grov, ved fastsættelsen af koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet«, medførte en så graverende forskel, at det var nødvendigt at afhjælpe denne forskelsbehandling.

73 — Dom Kommissionen mod Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, præmis 90). Jf. i samme retning domme Archer Daniels Midland mod Kommissionen (T-59/02, EU:T:2006:272, præmis 296), AC-Treuhand mod Kommissionen (T-99/04, EU:T:2008:256, præmis 131), IMI m.fl. mod Kommissionen (T-18/05, EU:T:2010:202, præmis 164) og Chalkor mod Kommissionen (T-21/05, EU:T:2010:205, præmis 92).

74 — Domme Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen (40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 og 114/73, EU:C:1975:174, præmis 623), Kommissionen mod Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, præmis 150) og Hercules Chemicals mod Kommissionen (C-51/92 P, EU:C:1999:357, præmis 110).

75 — Dom Dansk Rørinterindustri m.fl. mod Kommissionen (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 312).

239. Jeg vil indledningsvis påpege, at Retten nøjedes med at se på begrebet geografisk omfang og ikke sondrede mellem grovheden af Roca Sanitarios datterselskabers adfærd, som moderselskabet var ansvarligt for, og grovheden af den adfærd, der blev udvist af virksomhederne i den hårde kerne (som tog initiativ til kartellet, og som ifølge Roca Sanitario havde truffet foranstaltninger til at udvide det og sikre, at det blev iværksat og koordineret på europæisk plan⁷⁶). Hertil vil jeg blot bemærke, at Retten i dommen slet ikke nævnte, at Roca Sanitario ikke indgik i kartellets hårde kerne, og at et af Roca Sanitarios datterselskaber kun havde deltaget i kartellet for to og ikke tre undergrupper af produkter.

240. I dom *Deutsche Telekom mod Kommissionen* (C-280/08 P, EU:C:2010:603, præmis 274) har Domstolen imidlertid udtalt, at »[d]e elementer, der indgår i vurderingen af overtrædelsernes grovhed, omfatter bl.a. den pågældende *virksomheds adfærd og rolle ved gennemførelsen af den pågældende praksis*»⁷⁷, den fortjeneste, som virksomheden har kunnet opnå ved denne praksis, dens størrelse og værdien af de omhandlede varer samt den risiko, som overtrædelser af denne art indebærer for gennemførelsen af Unionens mål« (min fremhævelse)⁷⁸.

241. Det fremgår ligeledes af fast retspraksis, at det ved vurderingen af overtrædelsens grovhed og, i givet fald, ved udmålingen af bøden skal tages i betragtning, at en virksomhed eventuelt ikke har deltaget i samtlige de elementer, som skal være til stede, for at der er tale om et kartel, eller at den eventuelt kun har spillet en mindre rolle i de elementer, som den har deltaget i⁷⁹.

242. Når der f.eks. foreligger en enkelt overtrædelse i betydningen en kompleks overtrædelse, der består af et kompleks af aftaler og samordnet praksis på særskilte markeder, hvor lovovertræderne ikke alle er til stede eller kun kan have et delvist kendskab til den samlede plan, skal der pålægges individuelle sanktioner i den forstand, at de pålægges i forhold til de omhandlede virksomheders adfærd og kendetegn⁸⁰.

243. Proportionalitetsprincippet indebærer i denne sammenhæng, at bøden skal udmåles i forhold til de elementer, der tages i betragtning både ved bedømmelsen af overtrædelsens grovhed som sådan og ved bedømmelsen af grovheden af den sanktionspålagte virksomheds deltagelse i overtrædelser⁸¹.

76 — Jf. punkt 97-102 i stævningen og fodnote 71 hertil.

77 — Dom *Cimenteries CBR m.fl. mod Kommissionen* (T-25/95, T-26/95, T-30/95 – T-32/95, T-34/95 – T-39/95, T-42/95 – T-46/95, T-48/95, T-50/95 – T-65/95, T-68/95 – T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 og T-104/95, EU:T:2000:77, præmis 4949 og den deri nævnte retspraksis). Jf. også dom *voestalpine og voestalpine Wire Rod Austria mod Kommissionen* (T-418/10, EU:T:2015:516, præmis 408 ff.). I denne dom, der vedrører en bøde, som voestalpine og voestalpine Austria Draht var blevet pålagt in solidum, bemærkede Retten, at Kommissionen ikke havde godtgjort, at voestalpine Austria Draht havde deltaget direkte i club Zurich, club Europe eller club España, dvs. i de væsentlige aspekter af kartellet. Retten bemærkede derimod, at Kommissionen med rette havde fastslået voestalpine Austria Drahts deltagelse i club Italia på grund af virksomhedens salgsgents konkurrencebegrænsende aktiviteter i Italien, selv om der ikke var ført bevis for, at voestalpine Austria Draht havde kendskab til denne agents konkurrencebegrænsende adfærd. Salgsagenten skulle således anses for at udgøre en del af virksomheden, eftersom han handlede inden for rammerne af sit mandat, der kun omfattede Italien. Retten fandt imidlertid, at voestalpine Austria Draht ikke kunne drages til ansvar for denne agents konkurrencebegrænsende aktiviteter uden for det italienske marked. Retten besluttede som følge af disse forhold at nedsætte den bøde, som de to selskaber var blevet pålagt in solidum, fra 22 mio. EUR til 7,5 mio. EUR.

78 — Jf. analogt domme *Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen* (100/80-103/80, EU:C:1983:158, præmis 129) og *Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen* (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 242). Når en overtrædelse er begået af flere virksomheder, skal det undersøges, hvor intensiv den enkelte virksomheds deltagelse har været (dom *Hercules Chemicals mod Kommissionen*, C-51/92 P, EU:C:1999:357, præmis 110 og den deri nævnte retspraksis).

79 — Domme *Kommissionen mod Anic Partecipazioni* (C-49/92 P, EU:C:1999:356, præmis 90) og *Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, EU:C:2004:6, præmis 86).

80 — Jf. analogt dom *Britannia Alloys & Chemicals mod Kommissionen* (C-76/06 P, EU:C:2007:326, præmis 44).

81 — Jf. i denne retning og under hensyntagen til den sontring, der anlægges mellem overtrædelsens objektive grovhed, i henhold til punkt 22 og 23 i retningslinjerne af 2006, og grovheden af den sanktionspålagte virksomheds deltagelse i overtrædelser, bedømt i lyset af denne virksomheds egne forhold i henhold til disse retningslinjers punkt 27 ff. dom *Jungbunzlauer mod Kommissionen* (T-43/02, EU:T:2006:270, præmis 226-228 og den deri nævnte retspraksis).

244. Det skal desuden påpeges, at Retten i Roca Sanitario-dommens præmis 186 med rette valgte en anden tilgang end den, der var valgt i den anfægtede afgørelse, og udtalte, at den omstændighed, at Roca Sanitarios datterselskaber deltog i mindre omfang, dvs. i to af de seks nationale komponenter i det samlede sanktionspålagte kartel, nødvendigvis måtte ses som en mindre alvorlig adfærd end adfærden hos de virksomheder, der deltog i et større antal komponenter i kartellet⁸².

245. I præmis 187 fastslog Retten imidlertid, at »[d]en omstændighed, at de virksomheder, som deltog i en samlet overtrædelse, der omfattede seks medlemsstater og tre undergrupper af produkter, burde være blevet pålagt en bøde beregnet på grundlag af koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet«, som var højere end de 15%, der blev lagt til grund for sagsøgerens sanktion, [...] ikke gyldigt [kan] begrunde, at Retten under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret pålægger sagsøgeren en bøde, der ikke er tilstrækkelig afskrækkende, henset til grovheden af den overtrædelse, sagsøgeren har deltaget i«.

246. Det fremgår klart heraf, at princippet om individuelle straffe er blevet tilsidesat, og at det heller ikke i denne forbindelse begrundes, hvorfor det ikke påvirkede bødens størrelse, at der blev fastslået en mindre grov overtrædelse.

247. Ifølge Kommissionen havde den allerede taget tilstrækkelig højde for virksomhedernes mindre alvorlige adfærd i forbindelse med udvælgelsen af den afsætning, som koefficienten for grovheden og den afskrækkende faktor blev anvendt for. Denne antagelse afviste Retten imidlertid både i Roca Sanitario-dommen (jf. præmis 186) og i en række andre parallelle domme vedrørende det samme kartel. Det fremgår desuden af disse domme, at Kommissionen burde have anvendt forskellige koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet«, når den havde fastslået, at der forelå mindre grove overtrædelser.

248. I dom Zucchetti Rubinetteria mod Kommissionen (T-396/10, EU:T:2013:446, præmis 114-119) fastslog Retten efter min opfattelse med rette, at »[h]vad [...] angår den fejl ved bedømmelsen af de faktiske omstændigheder, som sagsøgeren har påberåbt sig, bemærkes, at Kommissionen med urette fastslog, at koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% var begrundet, fordi de virksomheder, der var omfattet af den anfægtede afgørelse, havde deltaget i en samlet overtrædelse, som berørte tre undergrupper af produkter og omfattede seks medlemsstater. Som Kommissionen selv har fastslået i 879. betragtning til den anfægtede afgørelse, var sagsøgeren involveret i en overtrædelse vedrørende »samordning af prisforhøjelser« i Italien og ikke i de fem andre medlemsstater nævnt i præmis 1 ovenfor, fordi de afholdte ulovlige drøftelser vedrørte vandhaner og armaturer samt keramiske artikler, men ikke bruseafskærmninger. Det må i den henseende fremhæves, at sagsøgeren ikke i denne sammenhæng har anfægtet Kommissionens bedømmelse, hvorefter sagsøgeren deltog i en samlet overtrædelse, der ikke blot vedrørte vandhaner og armaturer, men også keramiske artikler« (præmis 114).

249. Det »fremgår [...] af Kommissionens konstatering i 879. betragtning til den anfægtede afgørelse, at den ikke gyldigt kunne begrunde anvendelsen af koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% i forhold til sagsøgeren med, at sagsøgeren havde deltaget i en samlet overtrædelse, der omfattede tre undergrupper af produkter og seks geografiske områder. Det må således fastslås, at Kommissionen begik en fejl ved bedømmelsen af de faktiske omstændigheder i den henseende« (præmis 115).

82 — »Koefficienterne på 15% for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet« er, som det fremgår af 1211. betragtning til den anfægtede afgørelse, de koefficienter, som Kommissionen har anvendt ved beregningen af bøderne til de virksomheder, som deltog i den samlede overtrædelse, der omfattede tre undergrupper af produkter i seks medlemsstater. *Den sidstnævnte overtrædelse er imidlertid grovere end den, sagsøgeren har deltaget i, på grund af dens geografiske omfang*« (min fremhævelse).

250. »Kommissionens argumenter med henblik på at gøre gældende, at størrelsen af den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt, afspejler sagsøgerens deltagelse i alene den italienske del af den fastslåede overtrædelse, at værdien af den omsætning, der er blevet taget i betragtning for hver virksomhed, afspejler deres individuelle, faktiske og konkrete deltagelse i overtrædelsen, og at koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% er lavt fastsat, henset til grovheden af den overtrædelse, som sagsøgeren har begået, er irrelevante. Der er således ingen af disse argumenter, der ophæver konstateringen af, at Kommissionen ikke gyldigt kunne støtte sig til den begrundelse, der er nævnt i præmis 115 ovenfor, for at anvende koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15%« (præmis 116).

251. Herefter »må [det] fastslås, at Kommissionens argumenter om, at den har fulgt de forskellige etaper ved beregningen af bøden, som foreskrives i retningslinjerne af 2006, at den har anvendt de omsætningstal, som de i den anfægtede afgørelse omhandlede virksomheder har meddelt den, at den råder over et skøn ved fastsættelse af bødernes størrelse, og at grovheden af den overtrædelse, som sagsøgeren deltog i, afspejles i størrelsen af den omsætning, der er blevet taget i betragtning, ligeledes er irrelevante. Disse argumenter er således uden betydning for konstateringen af, at Kommissionen ikke kunne lægge den begrundelse, som er nævnt i præmis 115 ovenfor, til grund« (præmis 117).

252. Endelig »må det argument, Kommissionen har anført som svar på Rettens spørgsmål under retsmødet, hvorefter den forskel i den geografiske rækkevidde, der følger af virksomhedernes deltagelse i på den ene side den samlede overtrædelse i sin helhed og på den anden side alene på italiensk område, ikke begrunder anvendelsen af forskellige koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb«, forkastes. En overtrædelse, der omfatter seks geografiske områder inden for Unionen og berører tre undergrupper af produkter, kan ikke gyldigt anses for at have samme grovhed, som en overtrædelse, der blev begået på én enkelt medlemsstats område, og som berørte to undergrupper af produkter. Henset til rækkevidden af påvirkningen af konkurrencen inden for Unionen må den første overtrædelse anses for at være grovere end den anden overtrædelse« (præmis 118).

253. Retten konkluderede i dommens præmis 119, at det »bemærkes, at Kommissionen har anlagt to urigtige skøn ved at basere anvendelsen af koefficienterne på 15% for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på den omstændighed, at sagsøgeren havde deltaget i en samlet overtrædelse, der omfattede seks geografiske områder i Unionen og tre undergrupper af produkter. Sagsøgeren må således gives medhold i selskabets argument i denne henseende«.

254. Retten konkluderede det samme i den parallelle dom Dornbracht mod Kommissionen (T-386/10, EU:T:2013:450, præmis 163-168). Retten har i fire andre parallelle domme: Duravit-dommen (præmis 366 ff.), Villeroy & Boch Austria-dommen (præmis 384 og 385), dom Hansa Metallwerke m.fl. mod Kommissionen (T-375/10, EU:T:2013:475, præmis 180 ff.) og dom Mamoli Robinetteria mod Kommissionen (T-376/10, EU:T:2013:442, præmis 170 ff.)⁸³ i princippet ikke forkastet klagepunkterne om, at de omhandlede koefficienter burde have været fastsat individuelt.

255. Det skal tilføjes, at Kommissionen for at undgå forskelsbehandling har valgt en sådan tilgang i mange sager, dvs. at anvende forskellige koefficienter for grovheden og afskrækkende faktorer og dermed at justere bødens grundbeløb efter den relative grovhed af den overtrædelse, der tilregnes den enkelte virksomhed som led i et samlet og vedvarende kartel⁸⁴.

83 — Præmis 176: »[A]rgumenterne om, at de grundlæggende mekanismer i det oprettede kartel, som var baseret på samordning af årlige prispolitikker, var de samme for samtlige virksomheder, er uden virkning. Selv om samtlige virksomheder deltog i en samordning af prisforhøjelser, berører det således ikke konstateringen om, at Kommissionen ikke kunne anvende en koefficient på 15% for »ekstrabeløb« for alle de virksomheder, der var adressater for den anfægtede afgørelse, fordi de havde deltaget i en samlet overtrædelse, selv om nogle af dem ikke havde medvirket i den samlede overtrædelse, der *omfattede seks geografiske områder og tre undergrupper af produkter*« (min fremhævelse).

84 — Jf. sag COMP/E/38 344 – Forspændingsstål, 953. betragtning, og de afgørelser, der er anført i fodnote 86 til dette forslag til afgørelse.

256. Retten fastslog efter min opfattelse med rette, at Roca Sanitarios klagepunkt om, at der ikke blev anvendt nogen formildende omstændighed, eftersom koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløbet« ikke blev nedsat, selv om Roca Sanitario var skyldig i en mindre grov overtrædelse, måtte afvises, fordi det blev påberåbt for sent.

257. Selv om der blev fremsat et sådant klagepunkt i en fodnote til stævningen – og ikke under retsmødet, som Retten hævder – mener jeg således ikke, at det var formuleret tilstrækkelig klart og præcist i overensstemmelse med Domstolens praksis⁸⁵. Som Kommissionen har påpeget, er den generelle henvisning til punkt 29 i retningslinjerne af 2006 i fodnoten til stævningen ikke tilstrækkelig præcis til, at der kan støttes et sådant klagepunkt på den.

258. Hvad endelig angår Roca Sanitarios indsigelse om, at bøden er uforholdsmæssig, uanset om der foreligger forskelsbehandling, vil jeg blot bemærke, at Roca Sanitario ikke har godtgjort, at det er tilfældet her.

e) Konklusion

259. Jeg må derfor konkludere, at Retten, for så vidt som den uden passende begrundelse dels fastslog, at Roca Sanitarios datterselskabers adfærd var mindre alvorlig, dels besluttede ikke at forhøje bøderne til virksomhederne i den hårde kerne, dels under udøvelse af sin fulde prøvelsesret burde have justeret de koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og/eller »ekstrabeløbet«, der blev anvendt for Roca Sanitario, i nedadgående retning for at sikre, at principperne om ligebehandling og individuelle straffe blev overholdt⁸⁶.

260. Det er tydeligvis ikke rigtigt, at »en [...] forskellig behandling [af de to grupper af virksomheder] ikke [kunne] have gavnet sagsøgeren« (Roca Sanitario-dommens præmis 169).

261. Det følger af det ovenfor anførte, at Roca Sanitarios andet anbringendes første led bør tages til følge, og at Roca Sanitario-dommen bør ophæves delvist i denne henseende.

f) Konsekvenserne af Domstolens ophævelse af Roca Sanitario-dommen

262. Sagen bør efter min opfattelse hjemvises til Retten, for at denne kan træffe afgørelse om bøden og drage de nødvendige konsekvenser, bl.a. af ovennævnte betragtninger om Roca Sanitarios andet anbringendes første led.

85 — Jf. i denne retning dom Belgien mod Kommissionen (C-197/99 P, EU:C:2003:444, præmis 81).

86 — Kommissionen indrømmede under retsmødet ved Retten i de sager, der var anlagt af Roca France og Laufen Austria, at Laufen Austrias og Roca Frances adfærd var mindre alvorlig end adfærden hos virksomhederne i den hårde kerne af det samlede sanktionspålagte kartel, og at den burde have anvendt en lavere sats (på 14%) for dem for at overholde ligebehandlingsprincippet og tage højde for, at deres adfærd relativt set var mindre alvorlig (jf. rapporterne fra de retsmøder, der blev afholdt den 6.3.2013 i sagen Laufen Austria mod Kommissionen, T-411/10, EU:T:2013:443, og i Roca-sagen). Kommissionen indtog det samme standpunkt i den sag, som Zucchetti havde anlagt til prøvelse af den anfægtede afgørelse. Dom Zucchetti Rubinetteria mod Kommissionen (T-396/10, EU:T:2013:446), jf. punkt 42 i den retsmøderapport, der er indeholdt i bilag 11 til Roca Sanitarios appelskrift. Jf. også dom Team Relocations m.fl. mod Kommissionen (T-204/08 og T-212/08, EU:T:2011:286, præmis 91), hvori der henvises til »Candle waxes«-beslutning K(2008) 5476 af 1.10.2008 vedrørende en procedure efter artikel 81 [EF] og artikel 53 [EØS] (sag COMP/C.39 181 – Lysvoks) og »Heat stabilisers«-beslutning K(2009) 8682 af 11.11.2009 om en procedure i henhold til [...] artikel 81 [EF] og [...] artikel 53 [EØS] (sag COMP/38.589 – Varmestabilisatorer), hvori Kommissionen anvendte forskellige satser for forskellige kategorier af deltagere i de pågældende karteller afhængig af den relative intensitet af deres deltagelse i overtrædelsen.

IV – Forslag til afgørelse

263. Af disse grunde og med forbehold af prøvelsen af de øvrige anbringender i disse appelsager foreslår jeg, at Domstolen træffer følgende afgørelse:

264. I sagen Kommissionen mod Keramag Keramische Werke m.fl. (C-613/13 P):

- »1) Punkt 1 i konklusionen i dom Keramag Keramische Werke m.fl. mod Kommissionen (T-379/10 og T-381/10, EU:T:2013:457) ophæves, for så vidt som det annullerer artikel 1 i Kommissionens afgørelse K(2010) 4185 endelig af 23. juni 2010 om en procedure efter artikel 101 [TEUF] og artikel 53 [EØS] (sag COMP/39092 – Badeværelsesudstyr og -inventar) med hensyn til begivenhederne i Association française des industries de céramique sanitaire (AFICS) og til Allia SAS, Produits Céramiques de Touraine SA's og Sanitecs ansvar herfor.
- 2) Punkt 2 i konklusionen i den nævnte dom fra Retten ophæves i sin helhed.
- 3) Kommissionen frifindes i annulationssøgsmålet, for så vidt som det vedrører begivenhederne i AFICS, og de bøder, der blev pålagt Allia SAS, Produits Céramiques de Touraine SA og Sanitec, opretholdes.
- 4) Det andet anbringende i Keramag m.fl.s kontraappel afvises og/eller forkastes som ugrundet.«

265. I sagen Duravit m.fl. mod Kommissionen (C-609/13 P): Den 7. og den 12. påstand om urigtig gengivelse afvises eller forkastes som ugrundet.

266. I sagen Villeroy & Boch AG mod Kommissionen (C-625/13 P): Det første anbringende afvises eller forkastes som ugrundet, og det andet anbringendes andet led forkastes som ugrundet.

267. I sagen Villeroy & Boch SAS mod Kommissionen (C-644/13 P): Det første anbringende forkastes som ugrundet, og klagepunktet i forbindelse med det andet anbringende om, at Retten ikke foretog de samme konstateringer som i domme Keramag Keramische Werke m.fl. mod Kommissionen (T-379/10 og T-381/10, EU:T:2013:457), Duravit m.fl. mod Kommissionen (T-364/10, EU:T:2013:477) og Wabco Europe m.fl. mod Kommissionen (T-380/10, EU:T:2013:449), forkastes som ugrundet.

268. I sagen Roca Sanitario mod Kommissionen (C-636/13 P): Roca Sanitarios andet anbringendes første led tages til følge, dom Roca Sanitario mod Kommissionen (T-408/10, EU:T:2013:440) ophæves delvist, og sagen hjemvises til Retten, for at denne kan træffe afgørelse om bøden og drage de nødvendige konsekvenser, bl.a. af betragtningerne i dette forslag til afgørelse om Roca Sanitarios andet anbringendes første led.

269. Afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.